

GMINA OBRAZÓW
ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
CZĘŚĆ A

Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego

Załącznik nr 1 do uchwały Rady Gminy Obrazów z dnia roku w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Obrazów.

Obrazów, 2015 r.

ZESPÓŁ AUTORSKI ZMIANY STUDIUM:

Gł. Projektant

mgr inż. arch. Marian Kopliński

(POIU Nr G-083/2002)

mgr inż. Piotr Gromelski

(POIU Nr G-280/2011)

Projektanci

mgr Szymon Truszczyński

mgr inż. Adam Syczewski

mgr inż. Michał Sobieraj

Marta Siwa

Opracowanie wykonano w:

INPLUS Doradztwo Inwestycyjne

Adam Sobczak

10-686 Olsztyn

ul. Wilczyńskiego 25E/216

biuro@inplus.pl

www.inplus.pl

Spis treści

I. Wstęp	6
1. Podstawa prawna	6
2. Informacje merytoryczne	6
II. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego	7
1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy	7
2. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska przyrodniczego, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.....	8
2.1. Położenie w strukturze fizjograficznej	8
2.2. Budowa geologiczna	8
2.3. Geomorfologia (ukształtowanie powierzchni)	9
2.4. Wody powierzchniowe	9
2.5. Wody podziemne.....	10
2.6. Klimat	10
2.7. Gleby	11
2.8. Flora	12
2.9. Fauna	13
2.10. Obszary i obiekty objęte ochroną.....	15
2.10.1. Z tytułu przepisów Ustawy o ochronie przyrody.....	15
2.10.2. Z tytułu przepisów prawa lokalnego	16
2.11. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	16
2.12. Leśna przestrzeń produkcyjna	16
2.13. Tereny zieleni urządzonej	17
2.14. Waloryzacja fizjograficzna gminy	17
2.14.1. Wskazania	17
2.14.2. Ograniczenia	18
2.15. Obszary występowania naturalnych zagrożeń geologicznych.....	19

3. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych	19
3.1. Kopaliny.....	20
3.2. Wody podziemne.....	20
4. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	20
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów	21
6. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków dóbr kultury współczesnej.....	22
6.1. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków dóbr kultury	22
6.1.1. Rejestr zabytków – obiekty nieruchome	22
6.1.2. Gminna ewidencja zabytków	24
6.1.3. Stanowiska archeologiczne	25
7. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców	33
7.1. Demografia.....	33
7.1.1. Ruch naturalny	36
7.1.2. Migracje	38
7.1.3. Przyrost rzeczywisty	39
7.1.4. Struktura płci i wieku	41
7.1.5. Wykształcenie.....	44
7.2. Prognoza demograficzna	44
7.3. Strefa gospodarcza	46
7.3.1. Działalność gospodarcza	46
7.3.2. Rynek pracy (bezrobocie)	50
7.3.3. Pracujący.....	52
7.4. Sfera społeczna.....	53
7.4.1. Sytuacja mieszkaniowa	53
7.4.2. Oświata.....	54
7.4.3. Ochrona zdrowia	55
7.4.4. Związki wyznaniowe	56
7.4.5. Kultura	56
7.4.6. Turystyka, wypoczynek i sport	57

8. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	57
8.1. Zagrożenia naturalne	58
8.2. Zagrożenia antropogeniczne.....	58
9. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemu komunikacji i infrastruktury technicznej.....	59
9.1. Infrastruktura techniczna.....	59
9.1.1. Zaopatrzenie w wodę	59
9.1.2. Kanalizacja sanitarna i deszczowa.....	59
9.1.3. Gospodarka odpadami	60
9.1.4. Elektroenergetyka.....	61
9.1.5. Gazyfikacja	61
9.1.6. Telekomunikacja.....	62
9.2. Transport drogowy i kolejowy.....	62
9.2.1. Sieć drogowa	62
9.2.2. Sieć kolejowa.....	66
9.2.3. Szlaki turystyczne	66
10. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu	67
10.1. Struktura przestrzenna gminy	67
10.2. Bilans terenów	68
10.3. Sytuacja planistyczna.....	72
11. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy	72
12. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	75
13. Uwarunkowania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.....	76
Spis tabel:	77
Spis rysunków:	77

I. Wstęp

1. Podstawa prawna

Podstawę prawną opracowania stanowią:

- a) Uchwała Nr XXI/97/08 Rady Gminy w Obrazowie z dnia 22.04.2008 r. w sprawie: Przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Obrazów,
- b) ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zmianami),
- c) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

2. Informacje merytoryczne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Obrazów zostało sporządzone w 2001 r. w trybie przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 15 z 1999 r., poz. 139 z późn. zmianami) i uchwalone uchwałą Nr XXX/176/01 Rady Gminy Obrazów z dnia 28 grudnia 2001 r. Obecna zmiana studium sporządzona została w trybie obowiązującej od 11 lipca 2003 r. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późn. zmianami).

Zakres opracowania jest zgodny z wymogami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

Opracowanie jest wykonane w formie tekstowej i graficznej. Część tekstową stanowi niniejszy tekst zatytułowany: „Gmina Obrazów. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Część A. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego” wraz z rysunkiem nr 1: „Gmina Obrazów. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego. Rysunek nr 1. Skala 1:10000” oraz „Gmina Obrazów. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Część B. Kierunki zagospodarowania przestrzennego” wraz z rysunkiem nr 2: „Gmina Obrazów. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Kierunki zagospodarowania przestrzennego. Rysunek nr 2. Skala 1:10000”.

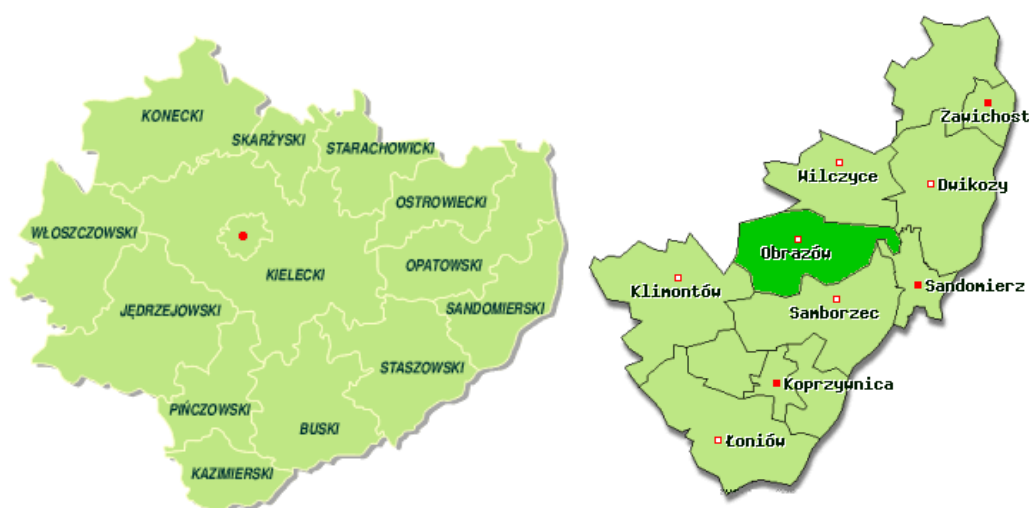
Tekst został ujęty redakcyjnie stosownie do wymagań określonych przepisami art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

II. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego

1. Położenie i ogólna charakterystyka gminy

Gmina wiejska Obrazów położona jest we wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie sandomierskim. Od zachodu graniczy z gminą Klimontów, od południa z gminą Samborzec, od wschodu z miastem Sandomierz i w mniejszym stopniu z gminą Dwikozy, natomiast od północy z gminą Wilczyce. Od strony północno- zachodniej sąsiaduje ona z gminą Lipnik z powiatu opatowskiego. Według danych z roku 2013 gmina Obrazów zajmuje powierzchnię 7 156 ha, co stanowi 10,6% powierzchni powiatu i jednocześnie kwalifikuje ją jako jedną z najmniejszych gmin w powiecie. W skład gminy wchodzi 19 sołectw: Obrazów, Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Jugoszów, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Malice, Piekary, Rożki, Sucharzów, Święcica, Świątniki, Węgrce, Wierzbiny, Zdanów oraz Żurawica. Ośrodek gminny mieści się w miejscowości Obrazów i leży w środkowej części gminy. Liczba ludności według faktycznego stanu zamieszkania na dzień 31.12.2013 r. wynosiła 6 591 mieszkańców, co stanowiło 8,2% ludności powiatu i 0,5% ludności województwa.

Rysunek 1. Położenie gminy na tle województwa świętokrzyskiego i powiatu sandomierskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Głównymi szlakami komunikacyjnymi gminy są dwie drogi krajowe:

- Nr 77 relacji Lipnik – Kobierniki – Sandomierz – granica województwa świętokrzyskiego i podkarpackiego,
- Nr 79 relacji Warszawa – Koźienice – Zwoleń – Sandomierz – Połaniec, uzupełnione o liczne drogi powiatowe i gminne.

Gmina wiejska Obrazów jest gminą o charakterze rolniczym z przewagą produkcji sadowniczej i warzywniczej. Cechuje się bardzo dobrymi pod względem jakościowym glebami, niewielką lesistością oraz urozmaiconą rzeźbą terenu.

2. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska przyrodniczego, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego

2.1. Położenie w strukturze fizjograficznej

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski (Kondracki J., 1994) gmina Obrazów położona jest w następujących jednostkach:

- Megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa (3),
- Prowincja: Wyżyny Polskie (34),
- Podprowincja: Wyżyna Małopolska (342),
- Makroregion: Wyżyna Kielecka (342.3),
- Mezoregion: Wyżyna Sandomierska (342.36).

2.2. Budowa geologiczna

Pod względem budowy geologicznej obszar gminy Obrazów obejmuje pogranicze wschodniej paleozoicznej części Gór Świętokrzyskich i Zapadliska Przedkarpackiego wypełnionego osadami trzeciorzędu. Paleozoik jest reprezentowany przez osady kambru (dolnego, środkowego i górnego) oraz osady ordowiku i syluru. Utwory trzeciorzędowe reprezentowane są przez osady miocenu, helwetu, tortonu i sarmatu.

Warstwę przypowierzchniową stanowi płaszcz osadów czwartorzędowych o dość znacznej miąższości miejscami zanikający i lokalnie ujawniający wychodnie warstw głębszych. Osady kambru zbudowane są z szarogłazów, łupków i piaskowców oraz kwarcytów. Ordowik i sylur tworzą piaskowce, szarogłazy i łupki graptolitowe. Utwory te są składnikiem podłoża głównie w zachodniej części gminy w rejonie Kleczanowa.

Trzeciorzędowy helwet to ropy i piaski kwarcytowe z lignitem występujące w jednym szczątkowym placie koło wsi Komorna. Torton tworzą wapienie litotamniowe z wkładkami

piasków i żwirów występujące w północnej części gminy. Wykształcony jako ropy łupkowe i pylaste sarmat występuje w południowej części gminy tworząc także lokalne wychodnie w rejonie Malic i Dębian.

Utwory czwartorzędowe reprezentowane przez żwiry, pyły, gliny zwałowe, piaski i ropy zastoiskowe ulegają procesowi denudacji i są rozcięte siecią plejstocęńskich dolin. Deluwia i mady rzeczne tworzące holocen osadzone są w niższych partiach i dnach dolin rzecznych i wąwozów.

Bezpośrednie podłoże budowlane w przeważającej większości stanowi less. Jest on korzystny do bezpośredniego posadowienia budowli pod warunkiem zachowania odpowiednich warunków wilgotnościowych w czasie realizacji, a także nie lokowania zabudowy w obrębie zboczy o nachyleniu powyżej 10%.

Na terenie gminy brak jest udokumentowanych surowców mineralnych. Surowcami mineralnymi, które mogą stanowić potencjalnie przedmiot zainteresowania gospodarczego mogą być jedynie występujące w całym obszarze lessy w przypadku ewentualnego rozwoju produkcji glinoporytu lub cegły. Lokalnie mogą mieć też niewielkie znaczenie występujące przypowierzchniowo w niewielkich ilościach gliny czwartorzędowe i ropy trzeciorzędowe.

2.3. Geomorfologia (ukształtowanie powierzchni)

Gmina Obrazów leży na obszarze Wyżyny Sandomierskiej. Wyżyna Sandomierska zbudowana jest ze skał paleozoicznych, których powierzchnia została zrównana w wyniku działania procesów denudacyjnych. Wyżyna ma strukturę antyklinalną, a występujące tu osady kambru i ordowiku są silnie sfałdowane i przykryte utworami czwartorzędownymi na większości terenu gminy. W południowej części gminy warstwę przekrycia stanowią ropy trzeciorzędowe. Dominuje tu lessowy typ gleby, co sprzyja intensywnej erozji. Pokrywa lessowa bardzo podatna na erozję jest silnie rozcięta szeregiem dolin i wąwozów tworząc urozmaiconą powierzchnię.

Deniwelacja terenu wynosi około 100 m, najwyżej położone są tereny na zachód od Kleczanowa (277,7 m n.p.m.), najniżej zaś znajdują się tereny położone na południe od Żurawicy (177,6 m n.p.m.). Zaznacza się wyraźny spadek terenu z kierunku północno-zachodniego na południowo – wschodni.

2.4. Wody powierzchniowe

Obszar gminy leży w dorzeczu środkowego biegu dwóch rzek: Opatówki (niewielka północna część) i Koprzywianki (przeważająca część gminy). Dział wodny pomiędzy tymi rzekami przebiega mniej więcej wzdłuż drogi krajowej 77. Obie rzeki są lewymi dopływami

Wisły, a żadna z nich nie płynie przez tereny gminy. Obszar gminy odwadniany jest za pośrednictwem cieków: Polanówki i Żurawki oraz bezimiennych cieków płynących przez Święcicę, Piekary i Bilczę, które są dopływami Opatówki i Koprzywianki.

Na terenie gminy nie występują większe zbiorniki wodne. Można tu jedynie zlokalizować niewielkie zbiorniki (otoczone podmokłymi terenami) na dnach lessowych wąwozów i dolin w pobliżu lub na istniejących już ciekach. Znajdują się one w okolicy Rożek, Chwałek i Żurawicy. Ogólna powierzchnia zbiorników wodnych gminy wynosi 5 ha.

2.5. Wody podziemne

Pod powierzchnią gminy nie ma wód zgromadzonych w Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych (GZWP). Znajdują się tu wyłącznie małe ilości wód podskórnych zgromadzonych w czwartorzędowych żwirach i piaskach. Wody te są z reguły zanieczyszczone ściekami komunalnymi i rolniczymi, co znacznie ogranicza możliwości ich wykorzystania.

Ujęcie wód z utworów czwartorzędowych odbywa się głównie za pośrednictwem kopanych studni.

Tabela 1. Zbiorcze zestawienie studni wierconych na obszarze gminy Obrazów

Nr studni;	Miejscowość;	Głębokość [m]	Ujęty poziom wodonośny	Głębokość zwierciadła wody		Wydajność maksymalna [m ³ /h]	Zasoby zatwierdzone w kat. "B" wydajność [m ³ /h]	Pobór [m ³ /h]
rok wykonania	użytkownik			Nawiercone [m ppt]	Ustabilizowane [m ppt]	Depresja [m]	Depresja [m]	
1	Świątniki	44,0	Tr	25,2	6,5	1,8	1,8	0,02
1988	Ośrodek Zdrowia					18,0	18,0	
2	Obrazów	17,1	Q	16,1	14,1	1,8	1,8	0,1
1987	Szkoła Podstawowa					2,45	2,45	

Źródło: opracowanie własne

Poziom wód gruntowych waha się od kilku metrów do kilkudziesięciu centymetrów.

Ogólnie należy uznać teren gminy za deficytowy w zasoby wody.

2.6. Klimat

W regionalizacji klimatycznej Polski Gumińskiego (1948) opracowanej dla celów rolnictwa omawiany teren mieści się w obszernej dzielnicy XI (Radomskiej). Liczba dni

mroźnych waha się tu od 13 do 15 dni, zaś z przymrozkami od 120 do 135 dni. Jednakże gmina Obrazów leży w klimacie łagodniejszym niż niedalekie tereny Pasma Łysogórskiego. Opady kształtują się w granicach 550 - 650 mm/rok, a liczba dni okresu wegetacyjnego średnio wynosi od 200 do 220 dni. Na poziomie rzeczywistym według Wiszniewskiego, Gumińskiego i Bartnickiego izotermi stycznia na terenie gminy wynoszą ok. - 3,5°C do -4,5°C, natomiast izotermi lipca kształtują się w granicach +18,0°C do +18,5°C.

W regionalizacji klimatycznej A. Wosia omawiany obszar należy do XXII (Sandomierskiego) regionu klimatycznego, charakteryzującego się małą zmiennością warunków pogodowych. Liczba dni, w których temperatura powietrza spada poniżej 0,0°C wynosi 47,6, a liczba dni z pogodą bardzo ciepłą bez opadów zamyka się w przedziale 30 – 35. Średnioroczny okres przypadający na pogodę z opadami obejmuje 46 – 53 dni.

Z uwagi na częstotliwość występowania ciszy i słabego wiatru gmina Obrazów położona jest w rejonie charakteryzującym się przeciętnym w skali wskaźnikiem: 40 – 50%, a w aspekcie średniej rocznej liczby z wiatrem bardzo silnym znajduje się w obszarze o niskim wskaźniku: 2 – 4 dni.

Według T. Niedźwiedzia, E. Cebulak i Z. Ustrnula suma roczna opadów o 90% prawdopodobieństwie wystąpienia w subregionie sandomierskim waha się w granicach 450 – 500 mm, a średnioroczna amplituda temperatury powietrza jest jedną z wyższych w kraju: 21 - 22°C.

Opracowanie M. Kuczmarskiego zalicza obszar gminy Obrazów do jednego z lepiej usłonecznionych obszarów Polski: 1300 – 1400 godz.

2.7. Gleby

W regionalizacji geobotanicznej teren gminy wchodzi w skład okręgu Wyżyny Sandomierskiej i podokręgu Sandomiersko – Klimontowskiego. Obszar gminy znajduje się w całości w obrębie występowania gleb lessowych. Ok. 80% powierzchni gminy zajmują czarnoziemy wytworzone z lessów. Na pozostałej części występują gleby brunatne, a w dolinach przepływających strumieni mady rzeczne. Gleby te w przeważającej części należą do kompleksów pszennych bardzo dobrych i dobrych. Kompleks pszenno-wadliwy występuje sporadycznie, głównie na północy gminy w okolicach miejscowości Komorna, na południowym wschodzie w okolicach miejscowości Żurawica i Malice, a także na południe od Dębian. W przypadku trwałych użytków zielonych możemy tu wyróżnić gleby należące do kompleksu użytków zielonych dobrych (na północ od miejscowości Rożki) oraz do kompleksu użytków zielonych średnich (wzdłuż głównych cieków wodnych). Ocenę warunków glebowych określa syntetyczny wskaźnik jakości (wg Opracowania IUNIG w Puławach) wynoszący dla gruntów ornych – 89,7, a dla użytków zielonych – 63,7.

Warunki przyrodniczo – glebowe występujące na terenie gminy Obrazów kwalifikują jej rolniczą przestrzeń produkcyjną do obszaru o najwyższych w województwie świętokrzyskim cechach jakościowych.

Bardzo poważnym problemem zagrażającym stabilności warunków glebowych jest erozja, na którą w sposób szczególnie narażone są gleby lessowe.

2.8. Flora

Teren gminy ze względu na korzystne dla upraw warunki został już w średniowieczu niemal całkowicie pozbawiony roślinności naturalnej. Potencjalną roślinność omawianego obszaru stanowiły wielogatunkowe lasy typu grądu, w tym: subkontynentalne lasy lipowo-dębowo-grabowe z udziałem buka i jodły (wyżynna odmiana małopolska) oraz miejscami w wąwozach i dolinach przy potokach – łęgi olszowo-topolowo-jesionowe i wierzbowe. Małe kompleksy roślinności półnaturalnej zachowały się wyłącznie na terenach niedostępnych dla rolnictwa i osadnictwa – wąwozach i ich najbliższym sąsiedztwie, podmokłych obniżeniach terenu (ok. 439 ha) oraz na północ od Kleczanowa w lasach z udziałem dębu, a także południowy zachód od Kleczanowa w lasach z udziałem dębu, grabu i modrzewia (ok. 172 ha). Znaczne obszary gminy zajmują kompleksy roślinności synantropijnej (użytki rolne stanowią 6566 ha).

Intensywna towarowa produkcja rolna powoduje znaczne zubożenie terenu w gatunki dziko żyjących roślin. Tak duży udział agrocenoz powinien w przyszłości zostać urozmaicony pasami roślinności naturalnej i półnaturalnej (zadrzewienia i pasy zieleni) zlokalizowanej zwłaszcza w otoczeniu ciągów komunikacyjnych i terenów zagrożonych erozją. Podjęcie tych działań zapewni stabilność warunków dla dziko występujących gatunków roślin i wzbogaci ten teren w naturalne zbiorowiska roślinne.

Produkcja sadownicza obejmuje szereg odmian gatunku: jabłoni, grusz, czereśni, wiśni, śliw, a nawet brzoskwiń, morel i orzechów włoskich. Wśród roślin jagodowych na terenie gminy dominuje uprawa porzeczek, borówki i aronii, malin, a następnie truskawki i agrestu. Ponadto znaczny areal ziemi przeznaczony jest pod uprawy warzywnicze, w szczególności produkcje pomidora, kapusty, ogórka, marchwi, a następnie cebuli, buraka i kalafiora.

Nie licząc powierzchni leśnej areal gruntów zadrzewionych i zakrzewionych wynosi zaledwie 2,3 ha. Stanowią go zespoły drzewostanów występujące w formie pozostałości dawnych parków dworskich, objętych ochroną w: Głazowie, Rożkach, Święcicy oraz skupisko drzew towarzyszące obiektom mieszkalnym w Żurawicy. Do wyróżniających się form szaty roślinnej należą też ciągnące się lokalne szpalery lip i kasztanowców. Zadrzewienia, zakrzewienia oraz większe skupiska naturalnej roślinności zielonej występują również w obrębie cmentarzy oraz na nieużytkach (jarach, wąwozach o łącznej powierzchni pow. 1 ha).

Lasy zajmują powierzchnię 178,30 ha, co stanowi 2,5% powierzchni gminy. Porastają przeważnie zbocza dolin i wąwozów, co znacznie ogranicza możliwość ich rekreacyjnego wykorzystania. Jedyny większy kompleks leśny to Las Kleczanowski położony w zachodniej części gminy. W części północnej występują ponadto zadrzewione formy poerozyjne, tzw. Doły Wierzbiny.

Praktycznie jedynym siedliskiem leśnym na terenie gminy jest las świeży, który stanowi najcenniejszy ekosystem Regionu Wyżyny Sandomierskiej, zaliczanej w regionalizacji przyrodniczo – leśnej kraju do Krainy Małopolskiej. Siedlisko to (w stanie naturalnym) posiada strukturę wielopiętrową i wielogatunkową z panującym dębem i grabem oraz domieszką jaworu, klonu i modrzewia. Podszyt i runo silnie rozwinięte. Stanowią je leszczyna, tarnina, dereń, malina oraz liczne trawy i inne rośliny zielne. Bioklimat średnio korzystny. Stosunki wodne prawidłowe. Potencjalne siedlisko nadaje się do ograniczonej penetracji turystycznej (tylko po wyznaczonych szlakach). Lasy gminy posiadają niewielkie powierzchnie i nie wytworzyły w pełni typowego dla dużych kompleksów środowiska „wnętrza lasu”. Nie mniej spełniają ważne funkcje wodochronne i glebochronne jak też współtworzą ponadgminny układ ekologiczny – obszaru doliny Opatówki.

Wśród gatunków roślin, występujących na obszarze gminy wyróżnia się: berberys *Berberis* L., jałowiec *Juniperus* L., wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum* L., dziką różę *Rosa canina* L. Zwarte zespoły roślinne występują bardzo rzadko (w Kleczanowie, Wierzbiniach) i mają charakter lasu grądowego. Warstwa drzew składa się między innymi z: brzozy, topoli osiki, dębów z domieszką sosny. Warstwa krzewów to głównie: jarzębina, kalina koralowa, jałowiec, berberys, dziki bez czarny. Warstwa runa to między innymi: zawilec gajowy, konwalia majowa, konwalijka dwulistna, pierwiosnek lekarski, nerecznica samcza, wietlica samcza.

Z uwagi na mały areal lasów i pełnione przez nie ważne funkcje środowiskowe, grunty te powinny podlegać ścisłej ochronie przed wyłączeniem z użytkowania leśnego. Należy dążyć do zwiększenia różnych form zieleni nieleśnej w tym zieleni osłonowej i towarzyszącej zabudowie kubaturowej.

2.9. Fauna

Brak jest szczegółowych badań nad fauną całego obszaru gminy. Ze względu na duży udział terenów zagospodarowanych i brak korytarzy ekologicznych na obszarze gminy nie są notowane cenne gatunki. Wśród powszechnych gatunków zwierząt występujących w rejonie Obrazowszczyzny można wyróżnić:

- ssaki: sarny, dziki, lisy, kuny, nietoperze,

- ptaki: bażanty, kuropatwy, kowaliki, dzięcioł duży, bocian biały, sówki, sikorki,
- gady: zaskrońce, padalec, jaszczurka zwinka, jaszczurka zielona,
- płazy: żaba zielona, żaba trawna, ropucha szara,
- bezkręgowce: motyle: paż królowej, bielinek kapustnik, listkowiec cytrynek, rusałka pawik, rusałka wierzbowiec, rusałka pokrzywnik, rusałka admirał oraz wiele gatunków ćmy (m.in. białka lipówka, rolnica panewka, rolnica trójkątówka, zwójki, zielonka ukośnica).

Badania fauny zostały przeprowadzone na ok. 60 ha obszaru w rejonie miejscowości Żurawica. W rejonie badanego obszaru występują sady (drzewa owocowe) i grunty rolne. Na badanym terenie przedmiotowe zbiorowiska roślinne określono pomiędzy łąką świeżą i suchą. Zarówno skład gatunkowy, jak i struktura przestrzenna oraz liczebność gatunków fauny jest odbiciem istniejącej szaty roślinnej danego terenu. Gatunki bezkręgowców żyjące na analizowanym terenie należą do gatunków pospolitych. W czasie lustracji terenu stwierdzono jedynie latające motyle: rusałki pokrzywnik *Araschnia levana*, rusałki ceik *Polygonia c-album* oraz bielinek kapustnik *Pieris brassicae*. W trakcie lustracji terenowej nie stwierdzono gatunków płazów. W trakcie prac terenowych nie stwierdzono również występowania gatunków gadów. Grupa ssaków, która może zasiedlać tereny łąkowe i pastwiskowe charakteryzuje się takimi gatunkami m.in. jak: kret *Talpa europaea*, którego kopce można często spotkać na polach; nornik zwyczajny *Microtus arvalis* oraz mysz polna *Apodemus agarius*. Na przedmiotowym terenie w okresie wiosennej lustracji nie stwierdzono żadnych gatunków ssaków. Spośród ptaków zaobserwowano takie gatunki jak skowronek, szczygieł, wróbel, mazurek, sierpówka, bogatka, modraszka, kwiczoł, dzwonec, bażant, dudek, piegża, dymówka, kowalik, trznadel, kopciuszek, szpak, czarnogłówka, sroka, kos, myszółw, czajka. W czasie migracji jesiennej nie zaobserwowano masowych przelotów, żerowania, koczowania, ani odpoczynku ptaków. W okresie lęgowym obserwowano gatunki przelatujące, zalatujące, ale nie stwierdzono pewnego gniazdowania, za wyjątkiem kwiczoła, mazurka, wróbla oraz kopciuszka.

Około 85 % badanego to sady (w skali gminy jest to ok. 66%, użytki rolne na terenie gminy stanowią ok. 93%). Charakterystyka terenu i intensywne prace sadownicze nie zapewniają ptakom spokojnych miejsc lęgowych, sprzyjających warunkom gniazdowania. Jak wynika z przeprowadzonego monitoringu badany teren nie stanowi wyjątkowego siedliska lęgowego ptaków jak i większość obszaru gminy. W większości obszar gminy charakteryzuje się podobnymi uwarunkowaniami, niezbyt korzystnymi do występowania cennych gatunków zwierząt.

Wyższą różnorodnością gatunkową charakteryzuje się północna część gminy w obrębie kompleksów leśnych, gdzie oprócz gatunków charakterystycznych dla środowisk rolniczych

spotkać można zwierzęta leśne: Z większych zwierząt wymienić tu można jelenia, sarnę, dziką; z drapieżników: lisa, tchórza, kunę leśną oraz borsuka. Drobne gryzonie reprezentują m. in. mysz polna, nornica, polnik zwyczajny, z większych wymienić można wiewiórkę, piżmaka. Spotykane ssaki owadożerne to: jeż europejski, ryjówka, kret. Spośród ptaków spotkać można: dzięcioły, a poza tym gil, dziwonia, rudzik, kos, śpiewak, łośówka, kapturka, cierniówka, pierwiosnek, wilga, zięba, piecuszek, gajówka.

2.10. Obszary i obiekty objęte ochroną

2.10.1. Z tytułu przepisów Ustawy o ochronie przyrody

- Pomniki przyrody

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku art. 40 „*pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie*”.

Na terenie gminy Obrazów znajdują się następujące pomniki przyrody:

Tabela 2. Rejestr pomników przyrody w gminie Obrazów

Lp.	Nr ewid w rej. RDOŚ w Kielcach	Rodzaj pomnika przyrody	Określenie położenia pomnika	Rok ustanowienia
1.	571	Dąb szypułkowy	Żurawica, w parku podworskim, w sąsiedztwie byłej stacji benzynowej	1988
2.	573	Lipa drobnolistna	Święcica, w pobliżu dawnego spichlerza	1988
3.	574	Lipa drobnolistna	Obrazów, w pobliżu drogi gruntowej w sąsiedztwie zarośniętych stawów	1988
4.	575	Lipa drobnolistna	Rożki, w parku podworskim po wschodniej stronie dawnego dworu	1988
5.	576	Dereń jadalny – 3 szt.	Rożki, w parku podworskim, 2 drzewa przed frontem dworu i jedno po jego wschodniej stronie	1988
6.	579	Klon pospolity	Zdanów, w południowej części parku podworskiego	1988
7.	651	Lipa drobnolistna	Kleczanów, na terenie kościelnym przy zachodniej elewacji kościoła	1997
8.	652	Lipa drobnolistna	Kleczanów, na terenie kościelnym	1997

9.	653	Lipa drobnolistna	Kleczanów, na terenie kościelnym	1997
----	-----	-------------------	----------------------------------	------

Źródło: opracowanie własne

2.10.2. Z tytułu przepisów prawa – uchwała WRN w Tarnobrzegu nr VII/49/85 z dnia 25 września 1985 r.

▪ Strefa chronionego krajobrazu

Gmina Obrazów położona jest poza granicami systemów przyrodniczych o skali regionalnej i krajowej. Na obszarze gminy występują jednak tereny o podwyższonych walorach przyrodniczych w postaci licznych zadrzewionych i zakrzewionych jarów i wąwozów. Tereny te ze względu na swoją wartość przyrodniczą i krajobrazową zostały objęte Strefą chronionego krajobrazu na podstawie uchwały WRN w Tarnobrzegu nr VII/49/85 z dnia 25 września 1985 r. W świetle obowiązujących przepisów obszar ten nie jest objęty ochroną prawną, jednak z uwagi na potrzebę ochrony cennych zasobów przyrodniczych, gmina może taką formę ustanowić, o czym mówi art. 43 Ustawy o ochronie przyrody.

2.11. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

W strukturze użytkowej gminy użytki rolne zajmują 6 626 ha, co stanowi ok. 92,6% ogólnej powierzchni gruntów gminy. Struktura użytkowania gruntów rolnych przedstawia się w następujący sposób (wg danych ze Starostwa Powiatowego w Sandomierzu):

- grunty orne – 1 357 ha – 19,00%,
- łąki trwałe – 148 ha – 2,1%,
- pastwiska trwałe – 46 ha – 0,6%,
- sady – 4 697 ha – 65,6%,
- pozostałe grunty i nieużytki – 908 ha – 12,7%.

Powyższe zestawienie ukazuje znaczącą przewagę sadów w strukturze zagospodarowania gminy. Zajmują one aż 65,6% powierzchni użytków rolnych. Drugą w kolejności formą użytkowania są grunty orne o powierzchni 1 357 ha, co stanowi 19,00% powierzchni użytków rolnych. Udział pozostałych użytków w strukturze użytkowania gruntów rolnych jest nieznaczny i rozkłada się proporcjonalnie.

2.12. Leśna przestrzeń produkcyjna

Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmują łącznie na terenie gminy 305 ha, co stanowi 4,3% powierzchni gminy. W tym obszar 178,30 ha, a tym samym 2,5% powierzchni gminy, użytkowany jest w formie lasów i gruntów leśnych. Lesistość gminy jest niższa od

lesistości powiatu sandomierskiego (ok. 7%) oraz znacznie niższa od lesistości województwa świętokrzyskiego (28,1%). Największym kompleksem leśnym jest Las Kleczanowski położony w zachodniej części gminy w rejonie sołectwa Kleczanów. W jego składzie gatunkowym dominują dęby z domieszką modrzewia, brzozy i sosny. Dodatkowo niewielkie skupiska leśne możemy zlokalizować na północ od miejscowości Komorna, Rożki i Wierzbiny.

Grunty leśne prywatne zajmują powierzchnię 47,7 ha (GUS 2013 r.), co stanowi 26,8% powierzchni lasów w gminie. Ponadto przewiduje się zalesienia w sąsiedztwie już istniejących skupisk leśnych oraz zalesienie nielicznych obszarów słabych gleb.

2.13. Tereny zieleni urządzonej

Na terenie gminy Obrazów możemy wyróżnić następujące obszary zieleni urządzonej:

- cmentarz przykościelny w Kleczanowie, o pow. 0,21 ha, założony w XI lub XII wieku, funkcjonujący do 1919 roku;
- cmentarz przykościelny w Obrazowie, o pow. 0,31 ha, założony w XIV wieku, porośnięty trawą i bez nagrobków;
- cmentarz parafialny rzymsko – katolicki w Obrazowie;
- cmentarz w Świątnikach;
- cmentarz wojenny z I Wojny Światowej w Rożkach;
- park w Rożkach;
- park podworski z XIX wieku w Święcicy;
- zespół dworski w Zdanowie;
- zespół dworsko- parkowy w Głazowie,
- pozostałości zespołu dworskiego w Żurawicy.

2.14. Waloryzacja fizjograficzna gminy

2.14.1. Wskazania

Warunkiem społecznego i gospodarczego rozwoju gminy jest zachowanie podstaw ochrony środowiska, a szczególnie zasobów wód, gleb, krajobrazu oraz elementów przyrody ożywionej.

- Gmina położona jest na obszarach lessowych, na których wykształciły się gleby dobre i najlepsze (lessowe brunatne i czarnoziemny z lessów) klas I-IVb, sprzyjające rozwojowi rolnictwa. Gleby te podlegają ochronie i ograniczeniu zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne. Zmianę ich funkcji należy dokonywać w trybie przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

- Doskonała gleba, optymalny klimat i wysoka kultura rolna powodują, że na obszarze gminy udają się niemal wszystkie rośliny uprawowe naszej strefy klimatycznej.
- Warunki glebowe mogą zostać wykorzystane dla rozwoju turystyki poprzez tworzenie gospodarstw agroturystycznych.
- Nieliczne parki dworskie znajdujące się na terenie gminy, a w szczególności te zaewidencjonowane bądź wpisane do rejestru zabytków, powinny zostać odtworzone w celu podwyższenia atrakcyjności gminy oraz zwiększenia terenów leśnych.
- Nieliczne skupiska leśne, w tym największy Las Kleczanowski, stanowią cenne przyrodniczo tereny, które należy objąć ochroną przed zanieczyszczeniem oraz zmianą ich zagospodarowania na cele nieleśne.
- Zasoby odnawialne gminy nie zostały jeszcze zniszczone przez działalność człowieka do tego stopnia, aby niemożliwa była ich regeneracja.

2.14.2. Ograniczenia

- Głównym problemem wpływającym na rozwój gminy jest deficyt wody. Gmina położona jest na terenach pozbawionych dostępu do zasobów wód podziemnych, co zmusza ją do korzystania z ujęć wody gmin sąsiednich.
- Wody podziemne i powierzchniowe występujące na terenie gminy ulegają stałym zanieczyszczeniom powodowanym spływem ścieków komunalnych i rolniczych. Niezbędna jest zatem rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej, bądź też budowa przyzagrodowych lub zbiorczych oczyszczalni ścieków. W przypadku rolnictwa ograniczenie zanieczyszczenia może nastąpić poprzez wyłączenie z uprawy stref brzegowych rzek i zbiorników wodnych, naturalne nawożenie i wprowadzenie pasów zieleni ochronnej.
- Istniejące lasy stanowią bardzo mały odsetek powierzchni gminy, w związku z tym wymagają bezwzględnej ochrony przed dalszym zmniejszeniem ich powierzchni. Działalność człowieka spowodowana korzystnymi dla upraw warunkami doprowadziła do pozbawienia gminy większości roślinności naturalnej. Zmniejszenie powierzchni lasów doprowadziło do zniszczenia równowagi hydrologicznej, a w konsekwencji do obniżenia się poziomu wód gruntowych i zaniku wcześniej istniejących terenów podmokłych i cieków. Obecnie dąży się do odbudowania zasobów leśnych poprzez zalesianie terenów w sąsiedztwie zbiorowisk leśnych, a także poprzez zakaz wycinki już istniejących drzew. Obszary zadrzewione i zalesione powinny zostać bezwzględnie wyłączone z zabudowy.
- Wycinka lasów spowodowała zanikanie siedlisk naturalnych organizmów żywych.

- Na obszarze gminy niemal nie występują tereny naturalne i pół naturalne. Znaczącą większość stanowią tereny zamieszkane i intensywnie użytkowane rolniczo. Istniejące ekosystemy pół naturalne mimo swojej wartości przyrodniczej nie pełnią ważniejszej roli związanej z przewietrzaniem i wędrówką organizmów (tworzenie korytarzy ekologicznych) ze względu na zbyt duże rozczłonkowanie i brak połączeń sieciowych.
- W gminie brakuje miejsc z urządzonymi terenami zielonymi, które tworząc przestrzenie publiczne zwiększałyby atrakcyjność gminy, przyczyniając się jednocześnie do wzrostu bioróżnorodności.
- Brak urozmaicenia przyrodniczego pod względem leśnym i wodnym może być elementem niekorzystnym dla rozwoju turystyki.
- Na obszarze gminy dominuje lessowy typ gleby, który jest bardzo podatny na erozję i osuwanie się ziemi. Procesy te nasilają się na skutek intensyfikacji produkcji rolnej oraz niszczenia zadrzewień.
- Gleby wysokiej jakości pomimo swojej wysokiej wartości dla potrzeb rolnictwa, stanowią dużą przeszkodę dla rozwoju zabudowy. Zwarte kompleksy gleb stanowiące bazę dla rozwoju sadownictwa i warzywnictwa należy wyłączyć spod zabudowy. Dopuszcza się jedynie w ich obrębie realizację zabudowy zagrodowej.

2.15. Obszary występowania naturalnych zagrożeń geologicznych

Osuwanie się mas ziemnych jest zjawiskiem geologicznym związanym z działaniem sił przyrody takich jak gwałtowne opady deszczu, intensywne topnienie śniegu, podnoszenie się poziomu wód gruntowych oraz wezbrania rzek i potoków. W coraz większym stopniu do ich powstawania przyczynia się działalność człowieka. Sprzyja im podcinanie zboczy przy budowie dróg oraz budynków, a także wycinki drzew na stokach. Ruchy osuwiskowe mogą powodować degradację gleb oraz rozległe zniszczenia terenów rolnych i leśnych.

W 2005 r. na zamówienie Ministerstwa Środowiska zrealizowano w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie opracowanie Rejestracja i inwentaryzacja naturalnych zagrożeń geologicznych na terenie całego kraju (ze szczególnym uwzględnieniem osuwisk oraz innych zjawisk geodynamicznych). Opracowanie to pokazało, że w granicach administracyjnych gminy Obrazów istnieją dwa obszary osuwiskowe:

1. osuwisko o nr ewidencyjnym M-34-44-C-d/4 w okolicach miejscowości Dębiany,
2. osuwisko o nr ewidencyjnym M -34-44-C-c/2 w okolicach miejscowości Komorna.

Są to osuwiska mało aktywne, gdzie zmiany następują w cyklu wieloletnim.

3. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych

3.1. Kopaliny

Gmina Obrazów jest uboga w surowce mineralne. Występujące tu surowce ilaste i piaski nie były nigdy przedmiotem żadnych badań geologicznych ani eksploatacji. Wydobycie było prowadzone wyłącznie na potrzeby lokalne. Istnieje kilkanaście odkrywek, głównie w lessowych wąwozach i skarpach dróg, które stopniowo ulegają samorekultywacji. Ze względu na położenie gminy w obrębie występowania gleb chronionych, nie przewiduje się działań zakłócających rolniczy kierunek działalności gospodarczej. Nie ma perspektyw do podjęcia prac badawczych celem udokumentowania złóż surowców mineralnych.

3.2. Wody podziemne

Pod powierzchnią gminy nie ma wód zgromadzonych w Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych (GZWP). Znajdują się tu jedynie małe ilości wód podskórnych zgromadzonych w czwartorzędowych żwirach i piaskach. Wody te są z reguły zanieczyszczone ściekami komunalnymi i rolniczymi, co znacznie ogranicza możliwości ich wykorzystania. Poziom wód gruntowych waha się od kilku metrów do kilkudziesięciu centymetrów.

Ogólnie należy uznać teren gminy za deficytowy w zasoby wody.

4. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Obrazów wyróżniono następujące obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów odrębnych:

- ustawa o ochronie i opiece nad zabytkami:
 - obiekty i zespoły wpisane do rejestru zabytków,
 - obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków,
 - stanowiska archeologiczne,
- ustawa o ochronie przyrody
 - pomniki przyrody,
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych
 - grunty leśne,
 - grunty rolne (grunty rolne klas bonitacyjnych I-III),
- ustawa o lasach
 - lasy,
- uchwała WRN w Tarnobrzegu nr VII/49/85 z dnia 25 września 1985 r.
 - *tereny o podwyższonych walorach przyrodniczych /W świetle obowiązujących przepisów obszar ten nie jest objęty ochroną prawną, jednak z uwagi na*

potrzebę ochrony cennych zasobów przyrodniczych, gmina może taką formę ustanowić, o czym mówi art. 43 Ustawy o ochronie przyrody./

5. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów

W strukturze własności gminy Obrazów dominują grunty będące własnością osób fizycznych. Zajmują one powierzchnię 6 676 ha, co stanowi 93,4% wszystkich gruntów znajdujących się w granicach administracyjnych gminy. Pozostałe grunty zajmują znacznie mniejszą powierzchnię w porównaniu z w/w. Dokładną strukturę władania gruntami na terenie gminy Obrazów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Studium władania

L.p.	Wyszczególnienie	Gmina	
		Powierzchnia [ha]	Udział %
1.	Grunty SP z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	231	3,23
2.	Grunty SP przekazane w użytkowanie wieczyste	3	0,04
3.	Grunty spółek SP, przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych	0	0,00
4.	Grunty gmin i związków międzygminnych z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	173	2,42
5.	Grunty gmin i związków międzygminnych przekazanych w użytkowanie wieczyste	0	0,00
6.	Grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani	0	0,00
7.	Grunty osób fizycznych	6676	93,36
8.	Grunty spółdzielni	0	0,00
9.	Grunty kościołów związków wyznaniowych	18	0,25
10.	Wspólnoty gruntowe	24	0,34
11.	Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	15	0,21
12.	Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0,00
13.	Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie	0	0,00
14.	Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0,00
15.	Grunty będące przedmiotem własności i władania osób innych niż wymienione wyżej	11	0,15
16.	Razem:	7151	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, stan na 6.08.2010 r.

6. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków dóbr kultury współczesnej

6.1. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków dóbr kultury

6.1.1. Rejestr zabytków – obiekty nieruchome

W granicach administracyjnych gminy Obrazów znajdują się obiekty nieruchome wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach

(t.) – wpis do rejestru województwa tarnobrzskiego, pozostałe do rejestru województwa kieleckiego

Głazów

- zespół dworsko-parkowy (dwór, park), nr rej.: 461(t.) z 25.10.1991

Kleczanów

- zespół kościoła par. p.w. św. Katarzyny i św. Stanisława Kostki:

- kościół, nr rej.: 443 z 25.02.1957 oraz 42 z 20.05.1966
- dzwonnica, nr rej.: 42 z 20.05.1966

Obrazów

- cmentarz par., nr rej.: 381(t.) z 17.06.1988

- zespół kościoła par. p.w. ss. Piotra i Pawła:

- kościół, nr rej.: 442 z 23.02.1957 oraz 23 z 20.01.1966
- dzwonnica, nr rej.: 23 z 20.01.1966

Rożki

- cmentarz z I Wojny Światowej, nr rej.: 440 (t.) z 22.04.1991

Święcica

- park, nr rej.: 713 z 20.12.1957

Wokół obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków utworzono strefę bezpośredniej ochrony konserwatorskiej "A". Zakłada ona:

- 1) utrzymanie obiektów zabytkowych w ich stylowym kształcie architektonicznym; konserwację i rewaloryzację obiektów zabytkowych,
- 2) ochronę i pielęgnację starodrzewu i zieleni komponowanej w obrębie historycznych parków,
- 3) rewaloryzację założeń zieleni w oparciu o projekty rewaloryzacji; opracowanie projektów rewaloryzacji założeń dworsko-parkowych,
- 4) wymóg uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w przypadku podejmowania wszelkiego rodzaju działalności.

Działalność wymieniona w podpunkcie 4 odnosi się do zapisu w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003, który mówi, że uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymaga:

- prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- prowadzenie badań archeologicznych;
- przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, z wyłączeniem tablic informujących, iż dany obiekt jest zabytkowy;
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru.

Wokół obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków utworzono strefę bezpośredniej ochrony konserwatorskiej "A". Zakłada ona:

1. utrzymanie obiektów zabytkowych w ich stylowym kształcie architektonicznym; konserwację i rewaloryzację obiektów zabytkowych,
2. ochronę i pielęgnację starodrzewu i zieleni komponowanej w obrębie historycznych parków,
3. rewaloryzację założeń zieleni w oparciu o projekty rewaloryzacji; opracowanie projektów rewaloryzacji założeń dworsko-parkowych,

4. wymóg uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w przypadku podejmowania działalności.

6.1.2. Gminna ewidencja zabytków

Na terenie gminy oprócz zabytków ujętych w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków istnieją obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków:

Kleczanów

- Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Katarzyny i św. Stanisława Biskupa, w skład którego wchodzi cmentarz przykościelny oraz zrealizowana w latach 20. XX wieku plebania
- Mogiły pomordowanych w 1942 roku.

Obrazów

- Zespół kościoła par. p.w. św. Piotra i Pawła z murowanym ogrodzeniem pochodzącym z 3 ćw. XVIII w. oraz cmentarzem przykościelnym.

Rożki

- Pozostałości zespołu dworskiego stanowiące własność prywatną, w skład którego wchodzi: XVIII-wieczny murowany dwór, pochodzące z XIX i z przełomu XIX i XX wieku 2 budynki murowanych czworaków, XIX-wieczna murowana stodoła, murowana XIX-wieczna obora, dwa murowane spichlerze (1. 20 XX w. i 2 poł. XIX w.) oraz stajnia i studnia.

Święcica

- Pozostałości zespołu dworskiego stanowiące własność prywatną, obejmujące murowany dwór i spichlerz z 2 połowy XIX wieku.

Zdanów

- Pozostałości zespołu dworskiego stanowiące własność prywatną, obejmujące murowany dwór z 2 połowy XIX wieku, murowane czworaki i spichlerz z 2 połowy XIX wieku oraz park podworski.

Żurawica

- Pozostałości zespołu dworskiego stanowiące własność prywatną, obejmujące murowane pochodzące z XIX wieku czworaki i oborę oraz pięć budynków gospodarczych przy czworakach.

Oprócz zabytków ujętych w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na terenie gminy istnieją liczne domy drewniane z pocz. XX wieku w miejscowościach Bilcza, Głazów, Jugoszów, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Malice, Rożki, Świątniki, Święcica.

6.1.3. Stanowiska archeologiczne

Na terenie gminy Obrazów znajdują się 203 stanowiska archeologiczne skumulowanych na 4 obszarach AZP:

Tabela 4. Wykaz stanowisk archeologicznych

numer arkusza AZP	numer na obszarze	numer w miejscowości (dodatkowy)	miejscowość	funkcja	kultura	chronologia	wpis do rejestru zabytków
89-72	187	3	Bilcza	osada	nieokreślona	pradzieje	nie
89-72	189	5	Bilcza	osada?	?	wczesne średniowiecze do X w.	nie
89-72	164	1	Piekary	osada	nieokreślona	pradzieje	nie
89-72	166	3	Piekary	osada	?	nowożytny	nie
89-72	170	7	Piekary	osada	pucharów lejkowatych	środkowy neolit	nie
89-72	176	13	Piekary	osada	nieokreślona, trzciniecka	neolit, starszy okres epoki brązu	nie
89-72	177	14	Piekary	osada?	?	nowożytny	nie
89-72	183	20	Piekary	osada?	nieokreślona	pradzieje	nie
89-72	191	22	Piekary	osada	-	późne średniowiecze	nie
89-72	192	23	Piekary	osada?	nieokreślona	pradzieje	nie
89-72	193	24	Piekary	osada, osada, osada, osada, osada?	pucharów lejkowatych, mierzanowicka, trzciniecka, nieokreślona, nieokreślona	środkowy neolit, wczesny brąz, starszy brąz, pradzieje, wczesne średniowiecze	nie
89-72	1	1	Święcica	kopiec	nieokreślona	pradzieje	tak
89-72	2	2	Święcica	kopiec, osada	-, mierzanowicka	okres wpływów rzymskich C2?, wczesny brąz	tak
89-72	9	3	Święcica	osada	przeworska	lateński/rzymski	nie
89-72	10	4	Święcica	śląd osadnictwa (groby)?	nieokreślona	neolit	nie
89-72	30	7	Święcica	osada, osada	mierzanowicka, -	starszy brąz, XII-XII w.	nie
89-72	31	8	Święcica	śląd osadnictwa, osada?	nieokreślona, -	pradzieje, X-XII w.	nie
89-72	35	12	Święcica	osada?, śląd osadnictwa, osada?, osada?, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych, ceramiki sznurowej, mierzanowicka, trzciniecka, nieokreślona	środkowy neolit, późny neolit, wczesny brąz, starszy brąz, pradzieje	nie
89-72	36	13	Święcica	osada?	mierzanowicka	wczesny brąz	nie
89-72	37	14	Święcica	osada, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych, mierzanowicka	środkowy neolit, wczesny brąz	nie
89-72	150	16	Święcica	osada	nieokreślona	wczesny/środkowy neolit	nie
89-72	151	17	Święcica	śląd osadnictwa, osada?	nieokreślona, -	pradzieje, XVII-XVIII w.	nie
89-72	152	18	Święcica	śląd osadnictwa	-	nowożytny	nie

89-73	193	9	Żurawica	śląd osadnictwa, osada, ślad osadnictwa	ceramiki wstęgowej rytej, przeworska, -	wczesny neolit, okres wpływów rzymskich b2-c1, wczesne średniowiecze VI - VIII w.	nie
89-73	192	9	Żurawica	osada ?, osada, osada ?, ślad osadnictwa	pucharów lejkowatych, amfor kulistych, pucharów lejkowatych/amfor kulistych ?, prahistoryczna nieokreślona	średniowiecze neolit, późny neolit, okres wpływów rzymskich c/ okres wędrówek ludów V - VI w., ?	nie
89-73	191	7	Żurawica	śląd osadnictwa, ślad osadnictwa, osada ?	pucharów lejkowatych, amfor kulistych, ?	średniowiecze neolit, okres wpływów rzymskich c/ okres wędrówek ludów	nie
89-73	190	6	Żurawica	śląd osadnictwa, osada, osada, osada	grupa tarnobrzeska kultury łużyckiej, przeworska	halsztacki B, okres wpływów rzymskich B - C, wczesne średniowiecze X - XI w., wczesne średniowiecze xii - xiii w.	nie
89-73	189	5	Żurawica	osada, ślad osadnictwa, -	kultura amfor kulistych, -, -	późny neolit, wczesne średniowiecze XII - XIII w., -	nie
89-73	188	4	Żurawica	osada, ślad osadnictwa, -	kultura amfor kulistych, -, -	późny neolit, średniowiecze XIV - XV w., -	nie
89-73	79	2	Żurawica	śląd osadnictwa/ obozowisko, -, -	?, -, -	paleolit środkowy między zlodowaceniami riss - worm	nie
89-73	78	1	Żurawica	śląd osadnictwa/ zniszczony grób ?, -, -	ceramiki sznurkowej grupa krakowsko - sandomierska, -, -	-, -, -	nie
89-72	11	8	Zdanów	osada, osada, osada	mierzanowicka, trzciniecka, przeworska	-, -, -	nie
89-72	39	10	Zdanów	nieokreślona, osada, nieokreślona, osada, osada ?, osada ?	mierzanowicka, łużycka, przeworska, -, -, nieokreślona	wczesny brąz, epoka brązu, lateński/ rzymski, IX- X w., późne średniowiecze, pradzieje	nie
89-72	41	12	Zdanów	osada / cmentarzysko, -, -	pomorska, -, -	halsztacki, -, -	nie
89-72	42	13	Zdanów	osada / cmentarzysko, -, -	pomorska, -, -	halsztacki, -, -	nie
89-72	43	14	Zdanów	osada, osada, ślad osadnictwa	łużycka, przeworska, -	brąz, okres wpływów rzymskich, średniowiecze	nie
89-72	45	16	Zdanów	śląd osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, osada ?, osada, ślad osadnictwa	mierzanowicka, trzciniecka, pomorska, przeworska	wczesny brąz, starszy brąz, halsztacki, lateński, VIII - XIII w., po XIII w.	nie
89-72	145	18	Zdanów	osada, osada, -	przeworska, -, -	lateński, IX - X w., -	nie
89-72	146	19	Zdanów	osada, osada ?, osada ?, osada ?	amfor kulistych, trzciniecka, przeworska	średniowiecze neolit, starszy brąz, lateński - wpływów rzymskich, średniowiecze	nie
89-72	147	20	Zdanów	śląd osadnictwa, osada, -	łużycka, -, -	V okres brązu/ halsztacki, IX- X w., -	nie
89-72	148	21	Zdanów	śląd osadnictwa, -, -	-, -, -	XVII - XVIII w.	nie
89-73	214	6	Wierzbiny	śląd osadnictwa, ślad osadnictwa, osada	pucharów lejkowatych, ?, -	średniowiecze neolit, wczesny brąz, wczesne średniowiecze VII - VIII w.	nie
89-73	212	4	Wierzbiny	śląd osadnictwa, ślad osadnictwa, cmentarzysko	pucharów lejkowatych, grupa tarnobrzeska kultury łużyckiej, pomorska	średniowiecze neolit, halsztacki B, lateński B2/C	nie
89-73	211	3	Wierzbiny	śląd osadnictwa, osada ?, ślad	pucharów lejkowatych, grupa tarnobrzeska kultury	średniowiecze neolit, epoka brązu - halsztacki, okres wpływów rzymskich,	nie

				osadnictwa, osada ?	łużyckiej, przeworska	wczesne średniowiecze XII- XIII w.	
89-73	209	1	Wierzbiny	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa,	?, prahistoryczna nieokreślona, -	wczesna epoka brązu, ?, średniowiecze około XV w.	nie
89-72	208	6	Wierzbiny	osada ?, -, -	?, -, -	nowożytny, -, -	nie
89-72	102	23	Węgrce Panieńskie	śląd osadnictwa, osada, śląd osadnictwa	nieokreślona, przeworska, nieokreślona	neolit, rzymski, nowożytny	nie
89-72	99	20	Węgrce Panieńskie	osada, -, -	nieokreślona, -, -	pradzieje, -, -	nie
89-72	97	18	Węgrce Panieńskie	śląd osadnictwa, osada, śląd osadnictwa	amfor kulistych, trzcieniecka, -	środkowy neolit, starszy brąz, XIII w.	nie
89-72	94	15	Węgrce Panieńskie	osada	-	nowożytny	nie
89-72	273	30	Święcica	cmentarzysko szkieletowe	amfor kulistych	neolit	nie
89-72	163	29	Święcica	osada, osada	złocka, przeworska	późny neolit, lateński/ wpływów rzymskich	nie
89-72	161	27	Święcica	osada	-	nowożytny	nie
89-72	160	26	Święcica	osada	mierzanowicka	wczesny brąz	nie
89-72	159	25	Święcica	śląd osadnictwa, osada	nieokreślona	pradzieje, nowożytny	nie
89-72	158	24	Święcica	osada ?	nieokreślona	neolit	nie
89-72	157	23	Święcica	śląd osadnictwa,śląd osadnictwa, osada	nieokreślony	pradzieje, X - XI w, nowożytny	nie
89-72	155	21	Święcica	śląd osadnictwa, osada	nieokreślona	pradzieje, nowożytne	nie
89-72	153	19	Święcica	śląd osadnictwa	-	nowożytny	nie
89-72	201	3	Świątniki	osada ?	-	średniowiecze	nie
88-72	288	4	Rożki	osada, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych,	-, do X w.	nie
88-72	287	3	Rożki	osada	pucharów lejkowatych	-	nie
88-72	114	12	Rożki	osada, osada	łużycka	V okres epoki brązu / halsztacki,	nie
89-72	112	10	Rożki	osada	-	nowożytny	nie
89-72	111	20	Rożki	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada	nieokreślona	pradzieje, wczesne średniowiecze, nowożytny	nie
89-72	107	16	Rożki	śląd osadnictwa	nieokreślona	pradzieje	nie
89-72	106	15	Rożki	śląd osadnictwa	-	wczesne średniowiecze XI w.	nie
89-72	105	14	Rożki	śląd osadnictwa	-	późne średniowiecze	nie
89-72	104	13	Rożki	śląd osadnictwa	nieokreślona	pradzieje	nie
89-72	47	1	Rożki	osada		wczesne średniowiecze	nie
89-73	204	3	Obrazów	osada ?, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych, amfor kulistych, przeworska	środkowy neolit, późny neolit, okres wpływów rzymskich	nie
89-73	203	2	Obrazów	osada ?, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych, amfor kulistych, trzcieniecka ?	środkowy neolit, późny neolit, II- III okres epoki brązu	nie
89-72	57	16	Obrazów	osada ?	-	średniowiecze	nie
89-72	55	14	Obrazów	osada ?	pucharów lejkowatych	środkowy neolit	nie
89-72	270	25	Malice	osada	-	nowożytny	nie
89-72	269	24	Malice	osada	-	nowożytny	nie
89-72	268	23	Malice	osada	-	nowożytny	nie

89-72	266	21	Malice	osada	-	nowożytny	nie
89-73	175	13	Malice	osada	przeworska	młodszy okres przed rzymski	nie
89-73	173	11	Malice	osada, osada	kultura pucharów lejkowatych, przeworska	środkowy neolit, młodszy okres przed rzymski	nie
89-73	169	7	Malice	osada ?	kultura pucharów lejkowatych	środkowy neolit	nie
89-73	70	1	Malice	osada, osada, cmentarzysko, osada, osada, osada	ceramiki wstęgowej rytej, malicka, amfor kulistych, mierzanowicka, grupa tarnobrzeska kultury łużyckiej, przeworska	wczesny neolit, wczesny neolit, późny neolit, I - II okres epoki brązu, V okres epoki brązu - halsztacki B, okres wpływów rzymskich C	nie
89-73	242	25	Lenarczyce	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada ?	amfor kulistych ? - mierzanowicka ?, przeworska, -	neolit / wczesna epoka brązu, okres wpływów rzymskich B1 lub B2- C1, wczesne średniowiecze xi - xiii w.	nie
89-73	232	15	Lenarczyce	śląd osadnictwa, osada, śląd osadnictwa	mierzanowicka, grupa tarnobrzeska kultury łużyckiej	I - II okres epoki brązu, IV okres epoki brązu - halsztacki b, ok. X w.	nie
89-73	228	11	Lenarczyce	śląd osadnictwa, osada ?, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych, amfor kulistych, tarnobrzeska kultury łużyckiej	środkowy neolit, późny neolit, V okres epoki brązu - halsztacki B	nie
89-73	227	10	Lenarczyce	osada, osada ?, ślady osadnictwa	pomorska, -, prahistoryczny okres	lateński b/c, wczesne średniowiecze VII w., ?	nie
89-73	220	3	Lenarczyce	osada ?, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych, ceramiki sznurowe lub mierzanowicka, prahistoryczny nieokreślony, -	środkowy neolit, neolit / wczesny brąz, ?, średniowiecze po XIV w.	nie
88-72	314	22	Komorna	cmentarzysko, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych, przeworska,	-, młodszy okres wpływów rzymskich	nie
88-72	312	21	Komorna	osada, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych, -	-, starożytny nieokreślony	nie
88-72	311	20	Komorna	osada, śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych, -	-, starożytny nieokreślony	nie
88-72	308	17	Komorna	śląd osadnictwa, osada	-, -	starożytny nieokreślony, VIII- IX w.	nie
88-72	294	13	Komorna	osada	pucharów lejkowatych	-	nie
88-72	282	9	Komorna	osada ?	łużycka	III - V epoka brązu	nie
89-72	126	35	Komorna	osada, śląd osadnictwa, osada	nieokreślona, -, -	pradzieje, wczesne średniowiecze, nowożytny	nie
89-72	125	34	Komorna	śląd osadnictwa, osada	nieokreślona, -	pradzieje, nowożytny	nie
89-72	124	33	Komorna	osada	mierzanowicka	wczesny brąz	nie
89-72	121	30	Komorna	śląd osadnictwa, osada	nieokreślona, -	pradzieje, nowożytny	nie
89-72	119	28	Komorna	osada, osada, osada	przeworska, -, -	lateński, XI - XIII w., XVII - XVIII w.	nie
89-72	118	27	Komorna	śląd osadnictwa, osada	nieokreślona, -	pradzieje, XVIII- XIX w.	nie
89-73	100	6	Chwałki	śląd osadnictwa, osada?, osada, osada?, osada?, -	ceramiki wstęgowej rytej, malicka, pucharów lejkowatych, amfor kulistych, trzciniecka, nieokreślony	wczesny neolit, wczesny neolit, środkowy neolit, późny neolit, II-III okres epoki brązu, neolit wczesny brąz	nie
89-73	101	7	Chwałki	osada ?, osada, osada	pucharów lejkowatych, przeworska, -	środkowy neolit, okres wpływów rzymskich c,	nie

						wczesne średniowiecze - XII - XIV w.	
89-73	102	8	Chwałki	śląd osadnictwa, ślad osadnictwa, cmentarzysko?, osada, ślad osadnictwa	pucharów lejkowatych, ?, grupa tarnobrzaska kultury łużyckiej, przeworska, -	średniowiecze po XIII w.	nie
89-73	103	9	Chwałki	śląd osadnictwa, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa, osada?	pucharów lejkowatych, przeworska	średniowiecze VII - VIII w., średniowiecze XIV - XV w.	nie
89-73	104	10	Chwałki	osada?, ślad osadnictwa, osada	trzcieniecka?, przeworska, -	II-III okres epoki brązu, okres wpływów rzymskich, średniowiecze XIII-XIV w.	nie
89-73	107	13	Chwałki	relikty chaty	?	po XVI w.	nie
89-73	108	14	Chwałki	śląd osadnictwa, osada, ślad osadnictwa	malicka, trzcieniecka, -	wczesny neolit, II-III okres epoki brązu, wczesne średniowiecze	nie
89-73	111	17	Chwałki	osada	kultura amfor kulistych	późny neolit	nie
89-73	115	21	Chwałki	osada, osada?	pucharów lejkowatych, amfor kulistych	średniowiecze, późny neolit	nie
89-73	120	26	Chwałki	osada, ślad osadnictwa	pucharów lejkowatych, amfor kulistych	średniowiecze, późny neolit	nie
89-73	123	29	Chwałki	osada, osada?	grupa tarnobrzaska kultury łużyckiej, -	IV-V okres epoki brązu, wczesne średniowiecze XI-XIII w.	nie
89-73	124	30	Chwałki	osada, osada,	grupa tarnobrzaska kultury łużyckiej, -	V okres epoki brązu - halsztacki b, wczesne średniowiecze VIII-IX w.	nie
89-73	125	31	Chwałki	osada, osada, osada, osada, ślad osadnictwa	grupa tarnobrzaska kultury łużyckiej, -, -, -, -	IV-V okres epoki brązu, wczesne średniowiecze VIII-IX w., wczesne średniowiecze X-XI w., wczesne średniowiecze XI-XII w., średniowiecze po XIV w.	nie
89-73	126	32	Chwałki	osada, osada,	grupa tarnobrzaska kultury łużyckiej, -	V okres epoki brązu - halsztacki b, wczesne średniowiecze XII-XIV w.	nie
89-72	212	2	Dębiny	osada	-	nowożytny	nie
89-72	218	8	Dębiny	osada	-	XVI-XVII w.	nie
89-72	219	9	Dębiny	osada, osada, ślad osadnictwa, osada,	nieokreślona, -, -	pradzieje, nowożytny	nie
89-72	220	10	Dębiny	osada,	nieokreślona, -	neolit, nowożytny	nie
89-72	221	11	Dębiny	osada	-	nowożytny	nie
89-72	222	12	Dębiny	osada, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa,	-, -, -	VIII-IX w., XIV w., nowożytny	nie
89-72	226	16	Dębiny	osada	mierzanowicka	wczesny brąz	nie
89-72	227	17	Dębiny	osada, osada	nieokreślona, -	pradzieje, późne średniowiecze/nowożytny	nie
89-72	228	18	Dębiny	osada	-	późne średniowiecze	nie
89-72	232	21	Dębiny	osada	-	nowożytny	nie
89-72	234	22	Dębiny	osada, osada,	łużycka, -	V okres epoki brązu, XII-XIII w.	nie
89-72	238	25	Dębiny	osada, osada, osada	mierzanowicka, -, -	wczesny brąz, XI-XII w., późne średniowiecze	nie
89-72	239	26	Dębiny	osada?, osada,	pucharów lejkowatych, łużycka?,	średniowiecze, brąz	nie
89-72	240	27	Dębiny	osada	trzcieniecka	starszy brąz	nie
89-72	243	29	Dębiny	osada	-	nowożytny	nie

89-72	244	30	Dębiany	osada	-	nowożytny	nie
89-72	250	34	Dębiany	osada	-	XIII - XIV w.	nie
89-72	251	35	Dębiany	osada, osada, osada, osada	pucharów lejkowych, trzciniecka, nieokreślona, -	średniowy neolit, starszy okres epoki brązu,	nie
89-72	252	36	Dębiany	osada, osada,	pucharów lejkowatych	średniowy neolit, nowożytny	nie
89-72	253	37	Dębiany	osada	nieokreślona	pradzieje	nie
89-72	255	39	Dębiany	osada?	nieokreślona	pradzieje	nie
89-72	256	40	Dębiany	śląd osadnictwa, osada?,	nieokreślona, -	pradzieje, nowożytny	nie
89-72	258	42	Dębiany	osada	-	nowożytny	nie
89-72	261	45	Dębiany	osada?	-	średniowiecze	nie
89-72	263	47	Dębiany	osada	pucharów lejkowatych	średniowy neolit	nie
89-72	265	49	Dębiany	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada,	łużycka, przeworska, -	v okres epoki brązu/halsztacki, okres wpływów rzymskich, II połowa XIII w.	nie
89-72	63	5	Głazów	śląd osadnictwa, osada?,	-, -,	XI-XII w., XVII-XVIII w.,	nie
89-72	68	10	Głazów	osada?	-	wczesne średniowiecze xiii w.	nie
89-72	74	16	Głazów	śląd osadnictwa, osada,	nieokreślona, -	pradzieje, nowożytny	nie
89-72	77	19	Głazów	osada, osada,	mierzanowicka, -	wczesny brąz, nowożytny	nie
89-72	80	22	Głazów	osada	-	XII-XIII w.	nie
89-72	88	25	Głazów	osada	nieokreślona	neolit	nie
89-72	89	24	Głazów	osada	pucharów lejkowatych	średniowy neolit	nie
89-72	236	23	Głazów	śląd osadnictwa, osada	-, przeworska	pradzieje, lateński - wpływów rzymskich	nie
89-72	3	02-sty	Kleczańów	osada, osada, osada, osada, osada i cmentarzysko, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa	amfor kulistych, mierzanowicka, trzciniecka, łużycka, pomorska, przeworska, -, -, -,	neolit, wczesny brąz, starszy brąz, młodszy brąz, halsztacki, lateński/rzymski, wczesne średniowiecze, okres nowożytny, pradzieje	nie
89-72	14	32	Kleczańów	śląd osadnictwa, osada,	nieokreślona, -,	pradzieje, XII-XIII w.,	nie
89-72	16	34	Kleczańów	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada	złocka, mierzanowicka, -,	póxný neolit, wczesny brąz, średniowiecze	nie
89-72	17	35	Kleczańów	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada,	mierzanowicka, -, -,	wczesny brąz, X-XIII w., średniowiecze/novożytny	nie
89-72	18	36	Kleczańów	śląd osadnictwa, osada, osada,	przeworska, -, -,	okres wpływów rzymskich, XII-XIII w., średniowiecze	nie
89-72	19	37	Kleczańów	śląd osadnictwa, osada, śląd osadnictwa	mierzanowicka, przeworska, -,	wczesny brąz, lateński, średniowiecze,	nie
89-72	20	38	Kleczańów	osada, osada,	przeworska, -,	młodszy okres przedrzymski, średniowiecze	nie
89-72	21	39	Kleczańów	osada, śląd osadnictwa,	przeworska, -,	lateński, XII-XIII w.,	nie
89-72	22	40	Kleczańów	osada	łużycka	brąz	nie
89-72	23	41	Kleczańów	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa	nieokreślona, ceramiki wstęgowej rytej, -,	pradzieje, wczesny neolit, średniowiecze	nie
89-72	24	42	Kleczańów	śląd osadnictwa, osada, śląd osadnictwa	nieokreślona, przeworska, staropolska	pradzieje, młodszy okres przedrzymski - wpływów rzymskich, średniowiecze	nie
89-72	29	63	Kleczańów	osada,	trzciniecka	-	nie

89-72	131	49	Kleczanów	śląd osadnictwa, osada	nieokreślona, -	pradzieje, późne średniowiecze/nowożytny	nie
89-72	132	50	Kleczanów	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada	nieokreślona, przeworska, -	wczesny neolit, lateński, XII-XIV w.	nie
89-72	133	51	Kleczanów	osada, osada,	przeworska, -	lateński, XIII-XIV w.,	nie
89-72	134	52	Kleczanów	osada	-	IX-XIII w.	nie
89-72	135	53	Kleczanów	śląd osadnictwa, osada, osada,	nieokreślona, -, -	pradzieje, XII-XIII w., nowożytny	nie
89-72	137	55	Kleczanów	osada	nieokreślona	neolit	nie
89-72	138	56	Kleczanów	śląd osadnictwa, osada, osada?, śląd osadnictwa, osada	pucharów lejkowatych, mierzanowicka, przeworska, -, -	środkowy neolit, wczesny brąz, lateński, średniowiecze, XVIII - XIX w.,	nie
89-72	140	58	Kleczanów	osada, osada,	łużycka, -	v okres brązu/halsztacki, XII-XIII w.,	nie
89-72	141	59	Kleczanów	osada?	nieokreślona	pradzieje	nie
89-72	142	60	Kleczanów	osada	łużycka	v okres epoki brązu/halsztacki	nie
89-72	149	62	Kleczanów	śląd osadnictwa, osada, śląd osadnictwa,	nieokreślona, przeworska, -	neolit, okres wpływów rzymskich?, nowożytny	nie
88-72	197	11	Kleczanów	osada	łużycka	halsztacki	nie
88-72	199	13	Kleczanów	osada, śląd osadnictwa	łużycka, -	halsztacki, wczesne średniowiecze	nie
88-72	203	17	Kleczanów	osada	-	XIV/XV w.	nie
88-72	214	20	Kleczanów	śląd osadnictwa	pucharów lejkowatych	neolit	nie
88-72	320	29	Kleczanów	osada	-	IX-XI w.	nie
89-72	4	3	Kleczanów	gród (cmentarzysko)?	przeworska	młodszy okres przedrzymski/ wpływów rzymskich?	nie
89-72	5	4	Kleczanów	gród (kurhan)?	?	pradzieje	nie
88-72	6		Kleczanów	cmentarzysko kurhanowe	wczesne średniowiecze	VIII/IX-X w.	tak
89-72	8	2	Komorna	(grób ciałopalny)	przeworska	lateński	nie
89-72	117	26	Komorna	śląd osadnictwa, osada	nieokreślona, -	pradzieje, późne średniowiecze/nowożytny	nie
89-72	120	29	Komorna	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada,	-, -, -	VIII-IX w., XIII w., XVII-XVIII w.,	nie
89-72	122	31	Komorna	śląd osadnictwa, osada, osada,	nieokreślona, -, -	pradzieje, lateński, XVIII w.,	nie
89-73	74	5	Malice	osada, osada, śląd osadnictwa/grób?, osada, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa	malicka, mierzanowicka, pomorska, przeworska, -, -	wczesny neolit, i-ii okres epoki brązu, lateński b, okres wpływów rzymskich C2, wczesne średniowiecze IX-X w., okres nowożytny	nie
89-73	179	17	Malice	kurhan	nieokreślona	nieokreślona	nie
89-73	181	19	Malice	osada?, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa,	pucharów lejkowatych, amfor kulistych, przeworska	środkowy neolit, późny neolit, okres wpływów rzymskich	nie
89-72	271	26	Malice	osada	-	nowożytny	nie
89-72	49	8	Obrazów	osada, osada, śląd osadnictwa	łużycka, przeworska, -	halsztacki/lateński, lateński, XVII-XVIII w.	nie
89-73	60	2	Chwałki	śląd osadnictwa	mierzanowicka	I-II okres epoki brązu	nie
89-72	54	13	Obrazów	osada?, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada	nieokreślona, nieokreślona, -, -	neolit?, pradzieje, VIII-IX w., XVII-XVIII w.,	nie
89-72	56	15	Obrazów	śląd osadnictwa, śląd osadnictwa, osada, śląd osadnictwa	nieokreślona, -, -, -	pradzieje, XIII-poł. XIII w., średniowiecze, XVII-poł. XVIII w.	nie

89-72	48	1	Węgrce Panieńskie	dwór	-	XII-XIX w.	nie
89-72	85	6	Węgrce Panieńskie	osada,	-	XVI-XVIII w.	nie
89-72	86	7	Węgrce Panieńskie	osada	-	XVII-XVIII w.	nie
89-72	90	11	Węgrce Panieńskie	osada, osada, ślad osadnictwa,	pucharów lejkowatych, przeworska, -,	środkowy neolit, lateński-rzymski, nowożytny	nie
89-72	92	13	Węgrce Panieńskie	ślad osadnictwa, osada, ślad osadnictwa	pucharów lejkowatych, przeworska, -,	środkowy neolit, lateński, XII-XIII w.,	nie
89-72	98	19	Węgrce Panieńskie	osada?	przeworska	wpływów rzymskich	nie
89-72	202	4	Świątniki	osada	-	XVII w.	nie
89-72	3	02-sty	Święcica	osada, osada, osada, osada, osada i cmentarzysko, ślad osadnictwa, ślad osadnictwa	amfor kulistych, mierzanowicka, trzciniecka, łużycka, pomorska, przeworska, -, -, -,	neolit, wczesny brąz, starszy brąz, młodszy brąz, halsztacki, lateński/rzymski, wczesne średniowiecze, okres nowożytny, pradzieje	nie
89-73	75	6	Malice	ślad osadnictwa/ zniszczony grób	amfor kulistych	późny neolit	nie
89-73	73	4	Malice	relikty dworu	-	XVII-XIX w.	nie
89-73	72	3	Malice	ślad osadnictwa/ zniszczony grób ?	kc-v lub mierzanowicka	I-II okres epoki brązu	nie
89-73	61	3	Chwałki	ślad osadnictwa	-	neolit	nie
89-73	59	1	Chwałki	grób szkieletowy	amfor kulistych		nie

Źródło: opracowanie własne na podstawie gminnej ewidencji zabytków

Trzy z wyżej wymienionych stanowisk archeologicznych zostały wpisane do rejestru zabytków:

- Święcica 1 (AZP 89-72/1) – kurhan, pradzieje;
- Święcica 2 (AZP 89-72/2) – kurhan, OWR C2/WS;
- Zdanów – cmentarzysko kurhanowe z wczesnego średniowiecza.

Są one przeznaczone do bezwzględnego utrzymania *in situ* jako elementów krajobrazu kulturowego.

Wszystkie stanowiska archeologiczne nadal należy chronić poprzez zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Stanowiska oznaczono na rysunku studium.

7. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców

7.1. Demografia

Liczba ludności gminy Obrazów wg danych GUS, na dzień 02.01.2015 r. wynosiła 6749 mieszkańców, co stanowiło około 8% ludności powiatu sandomierskiego oraz około 0,5% ludności województwa świętokrzyskiego.

Tabela 5. Sytuacja demograficzna gminy Obrazów na tle województwa świętokrzyskiego oraz powiatu sandomierskiego w 2009 r. oraz 2015 r.

Wyszczególnienie	Lata	Liczba ludności				Współczynnik feminizacji
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ludność na km ²	
Województwo świętokrzyskie	2009	1 276 128	620 922	655 206	108	105
	2013	1 268 239	619 232	649 007	108,3	104,8
Województwo świętokrzyskie (obszar wiejski)	2009	701 157	347 774	353 383	63,9	101
	2013	700 445	349 210	351 235	63,4	100,5
Powiat sandomierski	2009	80 709	39 132	41 577	119	106,0
	2013	80 069	39 081	40 988	118	105,0
Gmina Obrazów	2009	6 655	3 252	3 403	93	102,0
	2013	6591	3240	3351	92	103,4
	2015	6 749	3 291	3 458	93,7	105,0

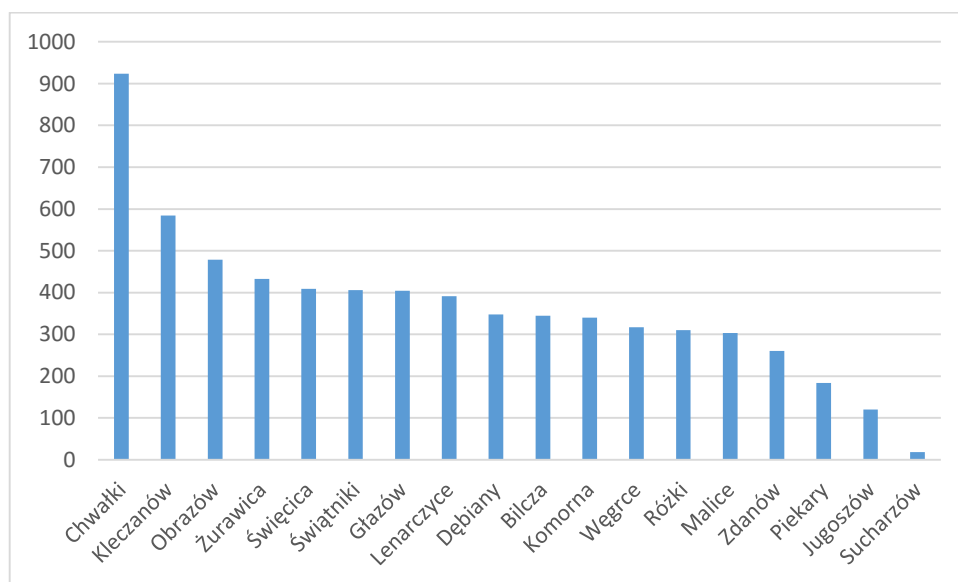
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba mieszkańców gminy Obrazów od początku analizowanego okresu, z wyjątkiem 2010 i 2015 roku, systematycznie maleje. Spadek ten spowodowany jest sąsiedztwem omawianej gminy z miastem Sandomierz, który jest miejscem pracy i ośrodkiem kulturalnym jej wielu mieszkańców. Miasto Sandomierz stanowi przez to alternatywną lokalizację miejsca zamieszkania i pracy dla gminy Obrazów, w której najwięcej osób zatrudnionych jest w rolnictwie.

W ciągu sześciu lat liczba mieszkańców gminy wzrosła się o 94 osoby, czyli o ok. 2%. W 2010 roku liczba mieszkańców nieznacznie wzrosła, jednak już w roku następnym trend malejący był wciąż kontynuowany. Mimo, że dynamika spadku ludności w gminie Obrazów jest niewielka, należy spodziewać się, że liczba mieszkańców w przyszłych latach będzie dalej ulegać zmniejszeniu. Na stan ten wpływ będzie miała przede wszystkim zwiększająca się konkurencyjność miasta Sandomierz, który w większym stopniu spełnia potrzeby mieszkańców gminy Obrazów np. dotyczące jakości życia, dostępu do kultury, oświaty itp.

Od 2009 roku granice gminy nie ulegały przekształceniom, w związku z czym liczba ludności kształtowała się jedynie pod wpływem zmian wskaźnika przyrostu naturalnego i przemieszczeń migracyjnych.

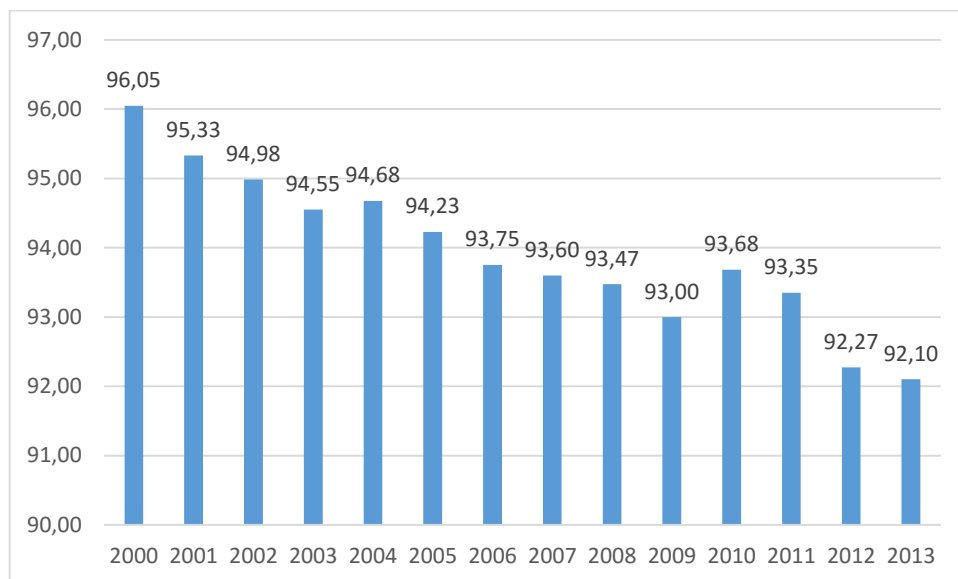
Rysunek 2. Liczba ludności w miejscowościach gminy Obrazów w roku 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC Obrazów

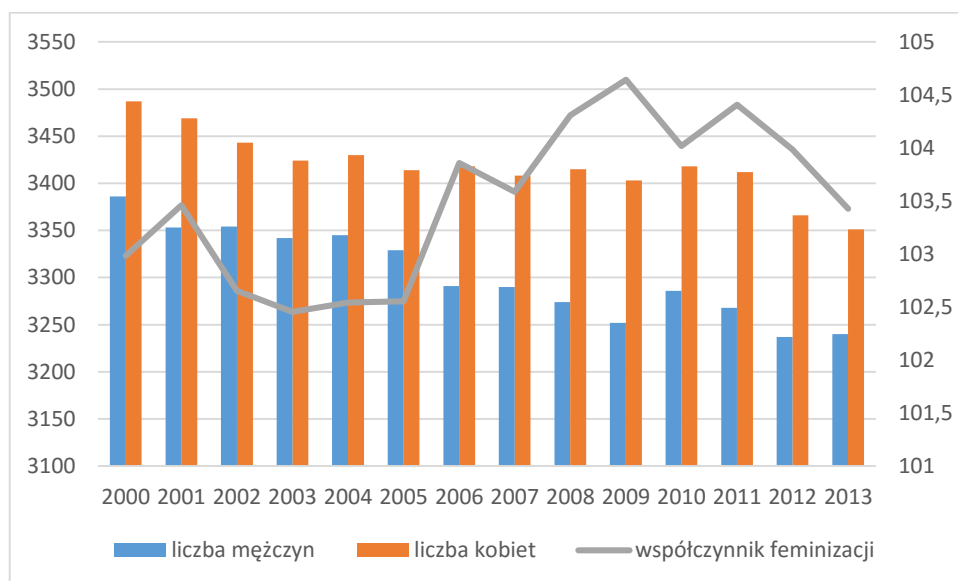
W latach 2009 - 2015 gęstość zaludnienia na terenie gminy Obrazów zmniejszyła się o ponad 3%. Mimo wspomnianych danych wartość omawianego wskaźnika należy do stosunkowo wysokich, ponieważ w 2013 wynosiła 92,1 osób/km². Przewyższa tym samym gęstość zaludnienia obszarów wiejskich województwa świętokrzyskiego, w których w 2013 roku przeciętnie na 1 km² powierzchni przypadało ok. 63 osób.

Rysunek 3. Gęstość zaludnienia w gminie Obrazów w latach 2000 - 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 4. Ludność gminy Obrazów według płci w latach 2000 - 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ogólnej liczbie mieszkańców w 2013 roku kobiety stanowiły 50,8 %. Oznacza to, że na każdych 100 mężczyzn przypadały 103,5 kobiety. Jest to sytuacja nietypowa dla większości polskich obszarów wiejskich, które z reguły charakteryzują się większą mobilnością kobiet w wieku produkcyjnym. Nadwyżka liczby kobiet nad liczbą mężczyzn jest bowiem charakterystyczna dla obszarów zurbanizowanych.

Na przestrzeni lat 2000-2013 współczynnik feminizacji gminy Obrazów był nieznacznie niższy od współczynnika feminizacji województwa świętokrzyskiego i charakteryzował się dość znacznym zróżnicowaniem. Od 2000 do 2004 roku współczynnik feminizacji wykazywał trend spadkowy, jednak od 2005 do końca 2009 roku odnotowano wyraźny wzrost liczby kobiet w ogólnej liczbie ludności gminy Obrazów. Największą dysproporcję liczby kobiet w stosunku do liczby mężczyzn w analizowanym okresie odnotowano właśnie pod koniec 2008 r. Po roku 2004 zaobserwowany przyrost liczby kobiet, co może mieć związek z procesem suburbanizacji miasta Sandomierz. Należy przypuszczać, że w ciągu najbliższych kilku lat w strukturze populacyjnej gminy Obrazów notowana będzie dalsza przewaga kobiet.

Najważniejszym miernikiem struktur płci jest jednak wskaźnik feminizacji liczony dla grup ludności w wieku rozrodczym (15 do 39 lat), który w gminie Obrazów wyniósł 96 kobiet na 100 mężczyzn. Oznacza to istnienie dość dużych liczebnych dysproporcji płci, co wpływa na zahamowanie rozwoju demograficznego ze względu na fakt, że grupy te skupiają największy odsetek liczby zawieranych małżeństw i urodzeń. Należy jednak podkreślić, że rok 2008 charakteryzował się najwyższym wskaźnikiem feminizacji dla omawianych grup od początku analizowanego okresu.

7.1.1. Ruch naturalny

Wielkość ruchu naturalnego określają dwa podstawowe wskaźniki - urodzeń i zgonów oraz będący ich pochodną - wskaźnik przyrostu naturalnego (różnica wielkości urodzeń i zgonów).

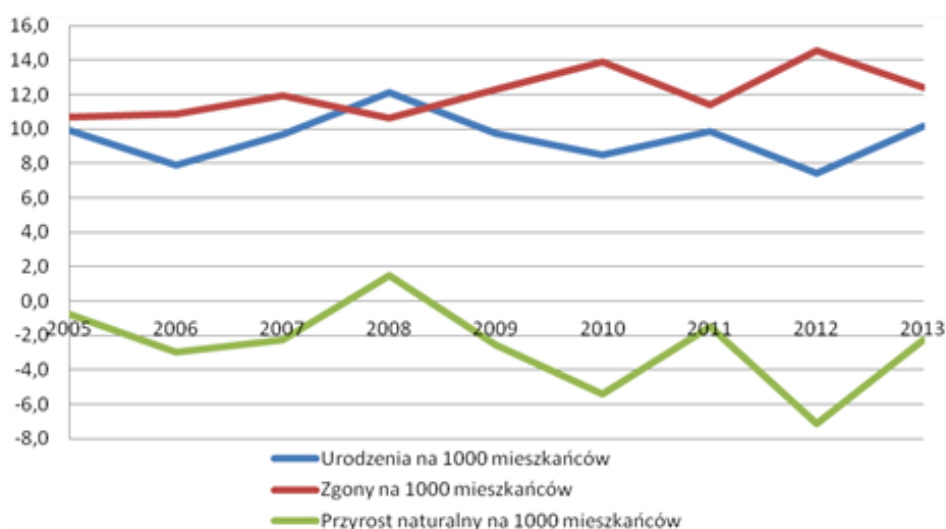
Tabela 6. Ruch naturalny gminy Obrazów w latach 2000 - 2013

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Urodzenia	76	66	59	56	60	67	53	65	81	65	57	66	49	67
Zgony	74	65	78	71	65	72	73	80	71	82	93	76	96	82
Przyrost naturalny	2	1	-19	-15	-5	-5	-20	-15	10	-17	-36	-10	-47	-15
Urodzenia na 1000 mieszkańców	11,1	9,7	8,7	8,3	8,9	9,9	7,9	9,7	12,1	9,8	8,5	9,9	7,4	10,2
Zgony na 1000 mieszkańców	10,8	9,5	11,5	10,5	9,6	10,7	10,9	11,9	10,6	12,3	13,9	11,4	14,5	12,4
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,3	0,1	-2,8	-2,2	-0,7	-0,7	-3,0	-2,2	1,5	-2,6	-5,4	-1,5	-7,1	-2,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2000-2013 na terenie gminy Obrazów liczba urodzeń, podobnie jak liczba zgonów, była zróżnicowana. Rzutowało to na przyrost naturalny, który w latach 2002-2007 i w 2009-2013 przyjmował wartości ujemne. Najniższą wartość przyrostu naturalnego odnotowano w 2012 roku, kiedy to plasował się na poziomie -47. Niekorzystny trend został odwrócony w 2008 roku, kiedy odnotowano o 10 więcej urodzeń niż zgonów. Zauważalny przyrost liczby urodzeń, spowodowany jest zakładaniem rodzin przez ludność urodzoną na początku lat 80-tych XX wieku, czyli ludność ostatniego wyżu demograficznego. Poprawiająca się sytuacja społeczno – gospodarcza województwa świętokrzyskiego jak i całego kraju ma również znaczący wpływ na wzrost liczby urodzeń. Należy jednak podkreślić, że przyrost naturalny na 1000 mieszkańców gminy Obrazów od początku i na końcu analizowanego okresu utrzymuje się na bardzo niskim poziomie. W związku z tym, nie należy spodziewać się, aby wzrost liczby urodzeń w 2008 roku znacząco wpłynął na wskaźnik przyrostu naturalnego w przyszłych latach.

Rysunek 5. Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny przeliczony na 1000 mieszkańców gminy Obrazów w latach 2005 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prostą zastępowalność pokoleń gwarantuje współczynnik dzietności ogólnej na poziomie co najmniej 2,10, wówczas na jedną kobietę w wieku 15-49 lat przypada średnio 2 dzieci. W gminie Obrazów współczynnik dzietności systematycznie wzrasta jednak jest on cały czas na bardzo niskim (niedostatecznym) poziomie. W 2008 roku gmina Obrazów charakteryzowała się współczynnikiem dzietności na poziomie 1,4 dziecka na jedną kobietę. Istnieje prawdopodobieństwo, że współczynnik dzietności nadal będzie rósł w najbliższych latach, gdyż coraz więcej kobiet urodzonych podczas wyżu demograficznego lat 80-tych XX

w. decyduje się na urodzenie i wychowywanie dzieci. Z drugiej strony, model rodziny polskiej coraz bardziej upodabnia się do wzorców zachodnioeuropejskich, co może powodować spadek liczby zawieranych związków małżeńskich i systematycznie obniżającą się płodność kobiet.

7.1.2. Migracje

Tabela 7. Migracje w gminie Obrazów w latach 2004 – 2013

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
zameldowania w ruchu wewnętrznym	102	57	74	97	62	62	72	40	57	59
zameldowania z zagranicy	3	0	1	4	1	2	0	1	1	1
wymeldowania w ruchu wewnętrznym	79	95	95	88	74	74	76	55	60	62
wymeldowania za granicę	0	2	3	3	3	1	0	0	2	1
saldo migracji wewnętrznych	23	-38	-21	9	-12	-12	-4	-15	-3	-3
saldo migracji zagranicznych	3	-2	-2	1	-2	1	0	1	-1	0

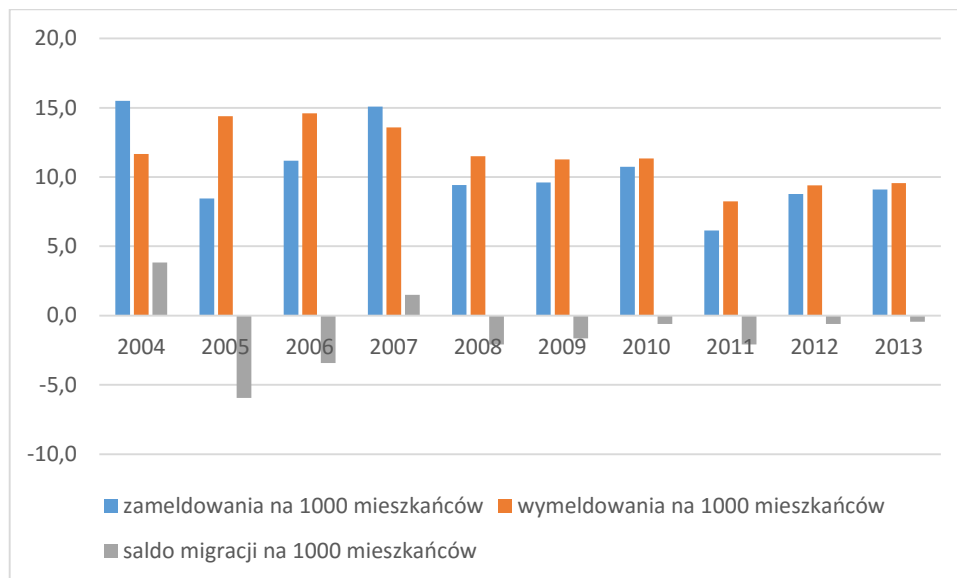
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zmiany stałego miejsca zamieszkania i miejsca czasowego pobytu określane są jako wędrówki lub migracje ludności. Migracje stałe są wraz z ruchem naturalnym głównymi czynnikami wywołującymi zmiany w stanach zaludnienia, strukturze zaludnienia oraz innych strukturach demograficznych.

Gmina Obrazów przez niemal cały charakteryzowany okres cechowała się niskim ujemnym przyrostem migracyjnym, który swoje minimum osiągnął w roku 2005. Wyjątkiem był rok 2004, kiedy saldo migracji osiągnęło najwyższą wartość. W roku tym odnotowano o 26 więcej zameldowań niż wymeldowań z terenu gminy. W 2013 roku wartość salda migracji na 1000 mieszkańców wyniosła -0,5. Na wartość omawianego wskaźnika wpływ miała przewaga liczba osób, które wyprowadziły się do ośrodków miejskich, nad tymi, które ze wspomnianych ośrodków przeprowadziły się do gminy Obrazów.

W latach 2000-2013 gmina Obrazów charakteryzowała się niewielkim saldem migracji zagranicznych. Należy przypuszczać, że saldo migracji zagranicznych będzie się zwiększać, co wynika z migracji zarobkowych do państw „starej” Unii Europejskiej.

Rysunek 6. Ruch migracyjny na obszarze gminy Obrazów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

7.1.3. Przyrost rzeczywisty

Tabela 8. Zestawienie ruchu naturalnego oraz ruchu migracyjnego w gminie Obrazów w latach 2005 - 2013

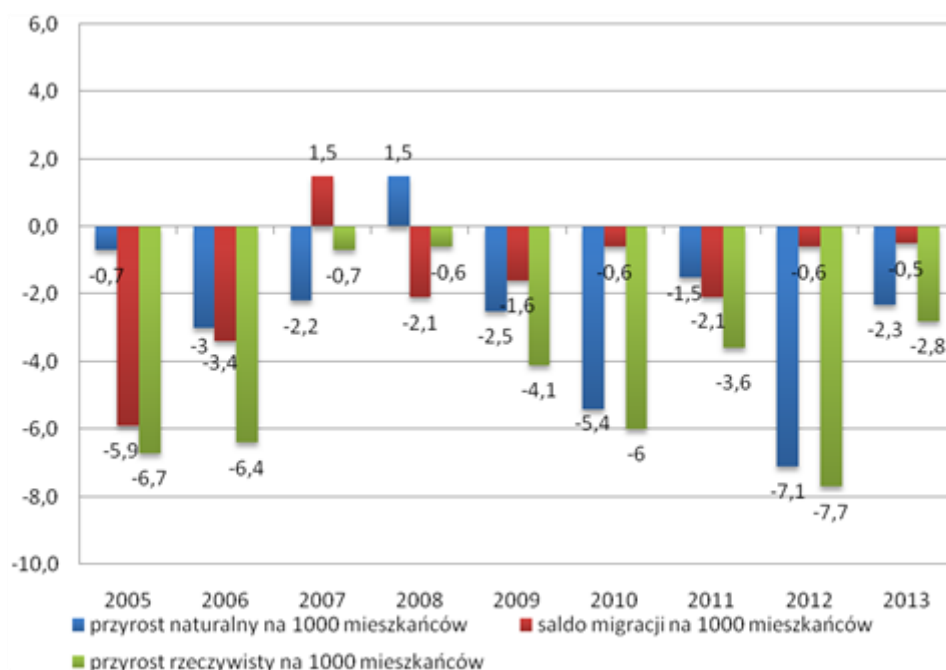
Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-0,7	-3,0	-2,2	1,5	-2,5	-5,4	-1,5	-7,1	-2,3
saldo migracji na 1000 mieszkańców	-5,9	-3,4	1,5	-2,1	-1,7	-0,6	-2,1	-0,6	-0,5
przyrost rzeczywisty na 1000 mieszkańców	-6,7	-6,4	-0,7	-0,6	-4,2	-6,0	-3,6	-7,7	-2,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost rzeczywisty daje pełny obraz zmiany liczby mieszkańców gminy Obrazów. Jest wyliczany poprzez zestawienie przyrostu naturalnego ze współczynnikami migracji. Stanowi sumę wielkości przyrostu naturalnego i salda migracji. Gmina Obrazów w latach 2005-2013 charakteryzowała się bardzo zróżnicowanym przyrostem rzeczywistym. W trakcie analizowanego okresu najniższy przyrost rzeczywisty odnotowano w 2012 roku, kiedy z terenu gminy ubyło 51 osób. Z kolei najwyższym przyrostem rzeczywistym charakteryzował się 2008 i 2007 rok, jednak także w tych latach nie przyjął on wartości dodatnich. Niski przyrost rzeczywisty jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym, ponieważ prowadzi do wyludniania się obszaru gminy Obrazów oraz starzenia się społeczeństwa. Dane dotyczące przyrostu rzeczywistego mają odzwierciedlenie w zmniejszającej się liczbie ludności w gminie Obrazów.

Należy się spodziewać podobnego spadku w najbliższej przyszłości. Spadek ten jest charakterystyczny dla mało dynamicznie rozwijających się gmin wiejskich.

Rysunek 7. Przyrost naturalny, saldo migracji oraz przyrost rzeczywisty liczby mieszkańców w gminie Obrazów w latach 2005 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój demograficzny jest ilość zawieranych małżeństw oraz udzielanych rozwodów na obszarze gminy Obrazów.

Tabela 9. Liczba małżeństw oraz współczynnik zawieranych małżeństw w gminie Obrazów w latach 2005 - 2013

lata	ilość małżeństw	współczynnik zawieranych małżeństw (małżeństwa na 1000 mieszkańców)
2005	46	6,82
2006	39	5,81
2007	49	7,32
2008	49	7,2
2009	36	5,3
2010	38	5,6
2011	38	5,7
2012	24	3,6
2013	42	6,4

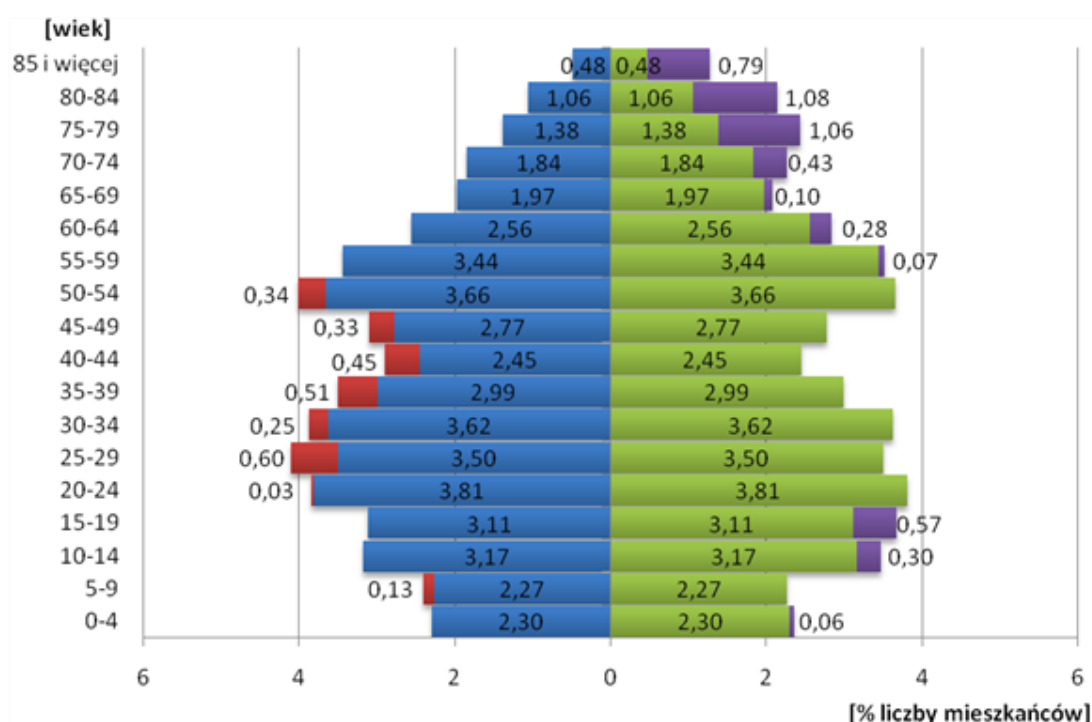
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2005 – 2013 liczba zawieranych małżeństw w gminie Obrazów oscylowała w granicach od 24 w 2012 roku do 49 w 2007 i 2008 roku. W latach 2007 – 2008, 2005 i 2013 nastąpił znaczący przyrost liczby zawieranych małżeństw. Przyrost ten jest efektem wejścia w „wiek małżeński” ludności ostatniego wyżu demograficznego (urodzonej w pierwszej połowie lat 80-tych ubiegłego wieku). Liczba zawieranych małżeństw w najbliższych latach powinna systematycznie rosnać. Jednak jak już zostało wspomniane wcześniej, model rodziny polskiej upodabnia się do wzorców zachodnioeuropejskich, gdzie dość powszechne stają się związki nieformalne. Zmieniająca się postawa wobec małżeństwa może mieć wpływ na liczbę zawieranych małżeństw również w gminie Obrazów.

7.1.4. Struktura płci i wieku

Struktura płci i wieku jest to udział różnych grup wiekowych w populacji z uwzględnieniem podziału na płeć. Udział ten graficznie przedstawia się za pomocą schematu zwanego piramidą płci i wieku.

Rysunek 8. Struktura płci i wieku gminy Obrazów w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wszystkie wcześniej omówione elementy ruchu naturalnego tworzą strukturę płci i wieku społeczeństwa. Wykonana na podstawie danych GUS piramida płci i wieku dla gminy Obrazów ukazuje:

- spadek liczebności roczników ludności w wieku poniżej 20 lat (coraz mniejszy udział roczników najmłodszych w strukturze społeczeństwa),

- dwa wyże demograficzne (pierwszy z przełomu lat 50-tych i 60-tych XX w., drugi z początku lat 80-tych XX w.),
- dużą nadwyżkę liczby mężczyzn w stosunku do liczby kobiet w wieku produkcyjnym,
- przewagę liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w wieku powyżej 59 lat,
- obecnie najbardziej liczną grupą wiekową w gminie Obrazów jest ludność w wieku od 50 do 54 lat, drugą bardzo liczną grupą wiekową jest ludność w wieku od 20 do 24 lat.

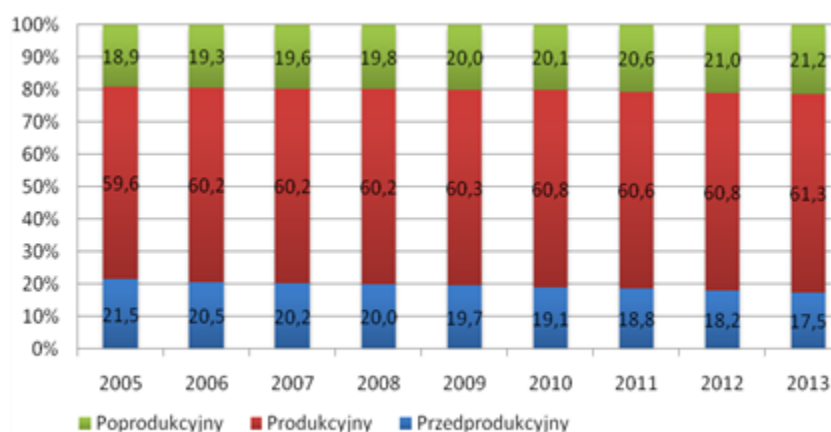
Aktualny typ struktury płci i wieku społeczeństwa jest formą pośrednią między kształtem dzwonu i wrzeciona, która wykazuje trend regresywny. Struktura wiekowa społeczeństwa bezpośrednio przekłada się na strukturę wieku ekonomicznego ludności gminy Obrazów, która ma znaczący wpływ na lokalną gospodarkę.

Tabela 10. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w gminie Obrazów w latach 2005 - 2013

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Przedprodukcyjny	1 447	1 375	1 352	1 338	1 309	1 282	1 258	1 199	1 154
Produkcyjny	4 022	4 042	4 034	4 029	4 016	4 075	4 047	4 015	4 039
Poprodukcyjny	1 274	1 292	1 312	1 322	1 330	1 347	1 375	1 389	1 398

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 9. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w gminie Obrazów w latach 2005 – 2013 (w %)

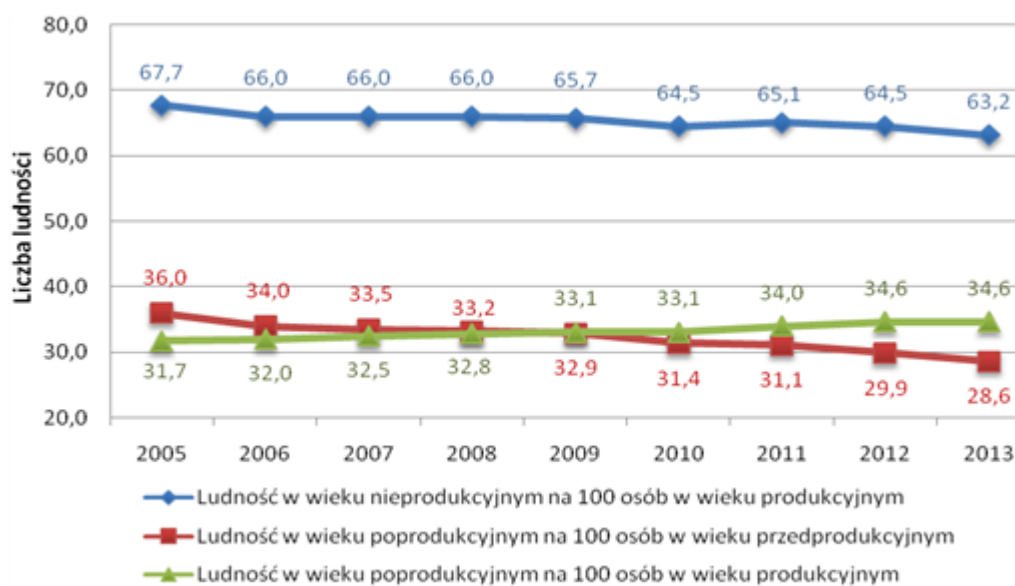

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W gminie Obrazów od początku analizowanego okresu systematycznie rośnie liczba osób w wieku produkcyjnym, co jest sytuacją bardzo korzystną i pozytywnie wpływa

na poprawę sytuacji gospodarczej gminy. Jednocześnie spada liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Sytuacja ta wynika z faktu, iż ludność wyżu demograficznego lat 80-tych XX w. w ostatnich kilku latach weszła w wiek produkcyjny. Na ustabilizowanym niskim poziomie utrzymuje się liczba osób w wieku poprodukcyjnym, jednak należy spodziewać się, że w ciągu najbliższych lat nastąpi duży przyrost liczby osób w tej ekonomicznej grupie wieku związany z tzw. starzeniem się społeczeństwa.

Rysunek 10. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Obrazów w latach 2005 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W analizowanym okresie wskaźniki obciążenia demograficznego ukazywały negatywny trend w rozwoju demograficznym społeczeństwa gminy Obrazów. Przez cały charakteryzowany okres, z wyjątkiem roku 2011, spadał wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym. W roku 2005 wskaźnik ten wynosił 67,7 natomiast w roku 2013 wynosił już tylko 63 osoby w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zmniejszenie liczby osób w wieku nieprodukcyjnym w analizowanym okresie spowodowane było głównie wejściem w wiek produkcyjny zwiększonej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Przez cały analizowany okres na podobnym poziomie utrzymywał się wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym. Jest to sytuacja nietypowa, ponieważ ogólnopolski trend, ze względu na problem starzenia się społeczeństwa, wykazuje tendencję rosnącą.

7.1.5. Wykształcenie

Bezpośrednio z rynkiem pracy oraz bezrobociem wiąże się wykształcenie mieszkańców gminy.

Tabela 11. Wykształcenie mieszkańców gminy Obrazów za rok 2002 r.

Wykształcenie	Liczba osób		Płeć	
	ogółem	w %	mężczyźni	kobiety
wyższe	291	5,1	112	179
policealne	123	2,2	22	101
średnie razem	1 473	26,1	654	819
zasadnicze zawodowe	1 308	23,1	854	454
podstawowe ukończone	2 151	38,0	1 048	1 103
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	308	5,4	108	200

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z danych Narodowego Spisu Powszechnego 2002 wynika, iż w gminie Obrazów największa grupa osób posiadała ukończoną szkołę podstawową. Taki poziom wykształcenia zadeklarowało nieco ponad 2100 osób, z których ok. 51% stanowiły kobiety. Kolejną liczną grupą mieszkańców gminy Obrazów były osoby posiadające wykształcenie średnie (średnie ogólnokształcące i średnie zawodowe). Podczas Narodowego Spisu Powszechnego 2002 roku ok. 1500 osób zadeklarowało posiadanie tego wykształcenia. W grupie tej nieco ponad 55% stanowiły kobiety. Dużą część mieszkańców gminy posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe (w grupie tej przeważają mężczyźni – ok. 65%). Wykształcenie wyższe w 2002 r. posiadało zaledwie 208 osób, co stanowiło ok. 5% ludności gminy Obrazów. Nieliczną grupę stanowiły również osoby bez wykształcenia, Do tej grupy zaliczyć należy 308 osób, co odpowiada ok. 5% ludności omawianej gminy. Najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem policealnym. Wykształcenie policealne zadeklarowały, bowiem jedynie 123 osoby.

7.2. Prognoza demograficzna

W ostatnich latach na terenie kraju obserwuje się stopniowy spadek ludności. Tendencja ta kształtuje się również na terenie województwa świętokrzyskiego i powiatu sandomierskiego. W województwie świętokrzyskim do roku 2030 liczba ludności (wg Prognozy Ludności na lata 2003 - 2030 GUS) ma ulec zmniejszeniu o 104,9 tys ludzi, natomiast

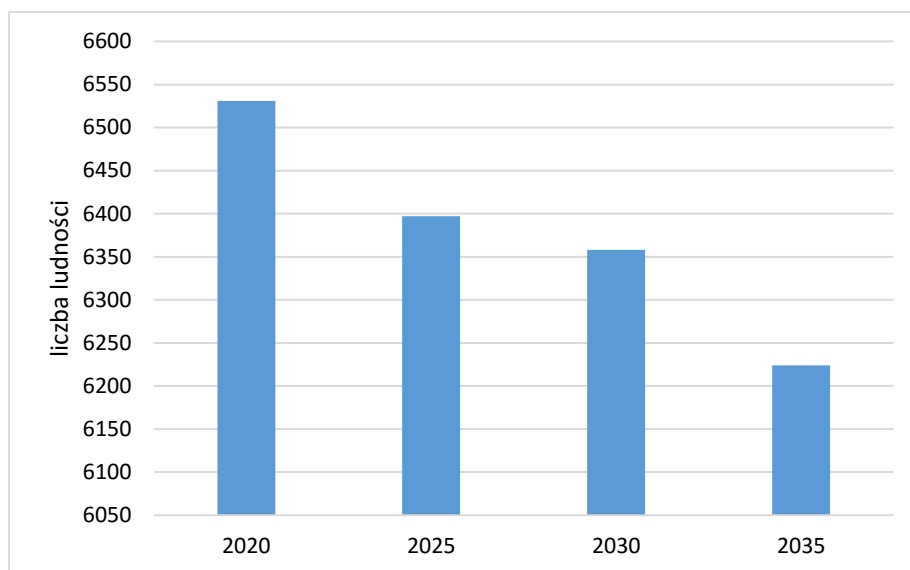
w powiecie sandomierskim o 4,9 tys. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że proces wyludniania się dotknie także gminę Obrazów.

Prognoza demograficzna gminy Obrazów opiera się zarówno na trendach występujących w otoczeniu gminy, jak i na czynnikach wewnętrznych związanych z rozwojem gminy. Do czynników wewnętrznych zalicza się przede wszystkim brak większych ośrodków kształcenia w gminie. Możliwość edukacji kończy się już na poziomie gimnazjalnym, co zmusza młodzież do migracji za dalszym wykształceniem. Kolejną przyczyną emigracji może być poszukiwanie lepszych warunków życia oraz pracy. Gmina oferuje stanowiska pracy związane przede wszystkim z rolnictwem, ewentualnie z drobnymi usługami, co nie zaspokaja aspiracji mieszkańców.

Obecnie można zauważyć, że straty ludnościowe związane z migracją są wyrównywane przez dodatni przyrost naturalny. Jednak jest to sytuacja chwilowa, która w najbliższych latach najprawdopodobniej ulegnie zmianie. Ma to związek z dużą liczbą osób w wieku produkcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym, a także z kształtowaniem się popularnego modelu rodziny 2+1. Można zatem przewidywać w przyszłości wystąpienie niżu demograficznego i większej liczby zgonów niż urodzeń.

Analiza czynników warunkujących liczbę ludności w gminie pozwoliła na określenie prognozy demograficznej na przyszłe lata. Porównując dane ludnościowe na przełomie lat 1995 - 2013 zauważa się znaczny spadek liczby mieszkańców gminy (przez ten okres liczba ta zmalała o 451 mieszkańców). Porównując jednak poszczególne dziesięciolecia zauważalny staje się pewien trend spadkowy. Między 1995 a 2008 rokiem średni spadek liczby ludności kreował się na poziomie około 319 mieszkańców / dziesięciolecie. W okresie między 1999 a 2013 tendencja spadkowa zmalała, utrzymując średnią wartość około 173 mieszkańców / dziesięciolecie. Przyjmując więc ten drugi, bardziej optymistyczny dla gminy trend, prognoza demograficzna przedstawia się następująco:

Rysunek 11. Prognoza demograficzna dla gminy Obrazów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

7.3. Strefa gospodarcza

7.3.1. Działalność gospodarcza

Tabela 12. Jednostki zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie świętokrzyskim, powiecie sandomierskim oraz gminie Obrazów w 2009 i 2013 r.

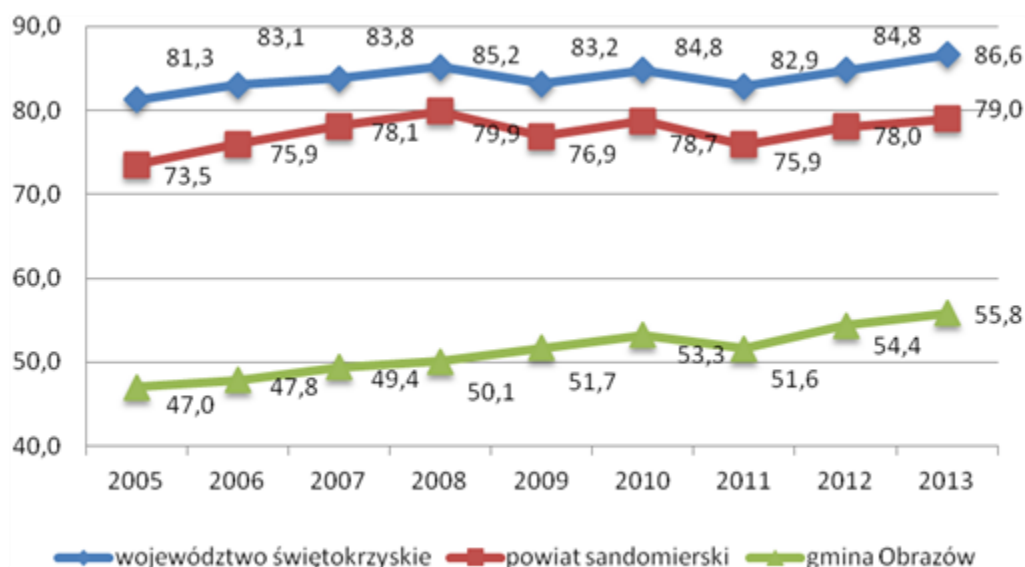
Wyszczególnienie	rok	ogółem		sektor publiczny		sektor prywatny	
		ilość	zmiana w %	ilość	zmiana w %	ilość	zmiana w %
Województwo świętokrzyskie	2009	105 678	-	3 316	-	102 362	-
	2013	109882	3,98	3 274	-3,38	106 608	4,15
powiat sandomierski	2009	6 204	-	232	-	5 972	-
	2013	6 325	1,95	218	-6,4	6 107	2,26
gmina Obrazów	2009	344	-	14	-	330	-
	2013	368	6,9	13	-7,1	355	4,54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2009 – 2013 w gminie Obrazów wzrosła liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Przyrost ogólnej liczby przedsiębiorstw w analizowanym okresie na obszarze gminy Obrazów wyniósł 6,9% i był wyraźnie wyższy niż przyrost w powiecie sandomierskim, który wyniósł 1,95%. Należy zauważyć wzrost liczby przedsiębiorstw sektora prywatnego i spadek liczby przedsiębiorstw sektora publicznego.

W charakteryzowanym okresie liczba prywatnych przedsiębiorstw zarejestrowanych w gminie Obrazów wzrosła o 4,54%, zaś liczba przedsiębiorstw publicznych spadła o 7,1%.

Rysunek 12. Przedsiębiorstwa przypadające na 1000 mieszkańców w województwie świętokrzyskim, powiecie sandomierskim oraz gminie Obrazów w latach 2005 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Innym wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości na danym obszarze jest liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 1000 mieszkańców. Wartość powyższego wskaźnika dla gminy Obrazów w 2005r. wyniosła 47,0, a dla porównania ten sam wskaźnik dla powiatu sandomierskiego oraz dla województwa świętokrzyskiego plasował się na poziomie odpowiednio 73,5 oraz 81,3 przedsiębiorstwa na 1000 mieszkańców. Przy takim zestawieniu łatwo jest zauważyć znaczne różnice w rozwoju sektora przedsiębiorczości w granicach zarówno województwa świętokrzyskiego jak i samego powiatu sandomierskiego, gdzie położona jest gmina Obrazów. W latach 2005 – 2013 obserwuje się systematyczny przyrost liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców zarówno w gminie Obrazów, powiecie sandomierskim jak i województwie świętokrzyskim. W gminie Obrazów w ciągu 8 lat wskaźnik wzrósł od poziomu 47,0 w 2005 roku do 55,8 w roku 2013. Przyrost wskaźnika zarówno w województwie jak i w powiecie oraz gminie wskazuje na polepszającą się koniunkturę gospodarczą regionu. Należy jednak podkreślić, że aktywność gospodarcza mieszkańców gminy jest stosunkowo niewielka. Wynika ona przede wszystkim z niedostatecznych funduszy umożliwiających rozpoczęcie własnej działalności. Rozwój usług na terenie gminy Obrazów ukierunkowany jest głównie na zaspokajanie bieżących potrzeb.

Dla mieszkańców gminy z powodu braku specjalistycznych sklepów oraz usług rolę centrum usługowego pełni miasto Sandomierz.

Tabela 13. Przedsiębiorstwa zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD na obszarze gminy Obrazów w 2009 oraz 2013 r.

Wyszczególnienie wg sekcji	liczba	udział w %	liczba	udział w %	zmiana w %
	2009		2013		
A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	0,29	3	0,9	200,0
B - Górnictwo i wydobywanie	-	-	1	0,27	100,0
C - Przetwórstwo przemysłowe	22	6,4	17	4,62	-22,73
D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0,0	0	0,0	0,00
E- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0,29	2	0,3	100,0
F – Budownictwo	25	7,27	26	7,07	4,0
G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	158	45,93	171	46,47	8,23
H – Transport i gospodarka magazynowa	38	11,05	26	7,07	31,58
I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11	3,20	11	2,99	0,00
J - Informacja i komunikacja	5	1,45	5	1,36	0,00
K- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9	2,62	8	2,17	-11,11
L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	0,29	1	0,27	0,00

M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	13	3,78	16	4,35	23,08
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	2	0,58	5	1,35	150,0
O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	3,20	12	3,26	9,09
P – Edukacja	11	3,20	17	4,62	45,45
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	1,45	8	2,17	60,0
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7	2,03	9	2,45	28,57
S i T - Pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	24	6,98	30	8,15	25,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2013 r. największy udział w ogólnej liczbie podmiotów działalności gospodarczej w gminie Obrazów miała sekcja G - handel (46,47%) która wyraźnie dominowała nad pozostałymi. Kolejno plasowały się następujące sekcje: S i T - pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (8,15%), F - budownictwo (7,07%), H – transport i gospodarka magazynowa (7,07%), C – przetwórstwo przemysłowe (4,62%). W stosunku do roku 2009 największy względny przyrost liczby podmiotów gospodarczych w 2013 zaobserwowano w sekcjach: A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (200%), N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (150%), B - Górnictwo i wydobywanie (100%), E- Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (100. W ciągu 8 lat zmniejszyła się liczba podmiotów w następujących sekcjach: C - Przetwórstwo przemysłowe (spadek o 22,73%) oraz K- Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (spadek – 11,11%). Tak dynamiczne przyrosty i spadki liczby podmiotów były spowodowane niewielką ilością podmiotów należących do danej

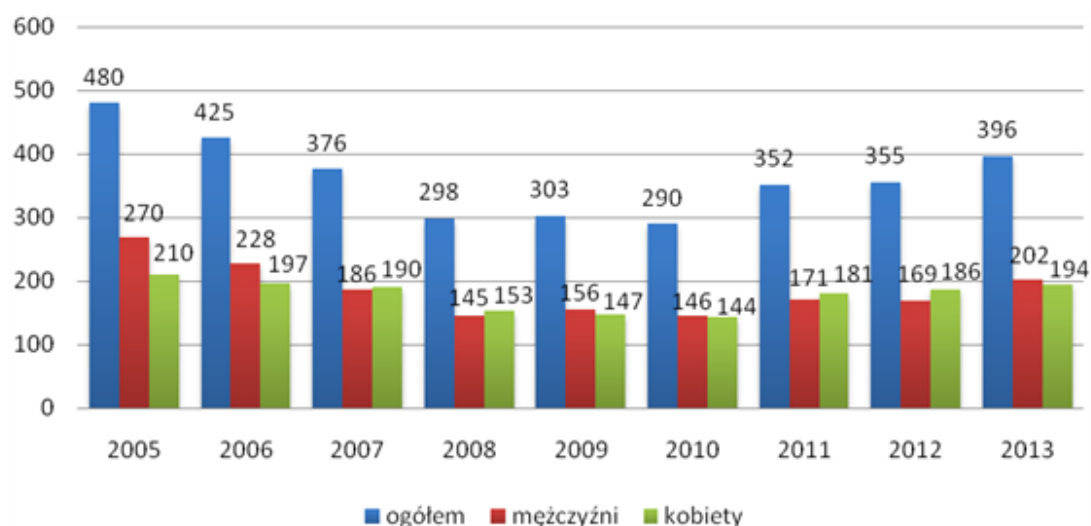
sekcji, występujących na obszarze gminy. W ciągu analizowanych 4 lat na obszarze gminy Obrazów pojawiły się przedsiębiorstwa działające w sekcji B – górnictwo i wydobywanie, M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.

7.3.2. Rynek pracy (bezrobocie)

Rynek pracy charakteryzowany jest przez liczbę osób bezrobotnych, liczbę ludności pracującej oraz stopę bezrobocia.

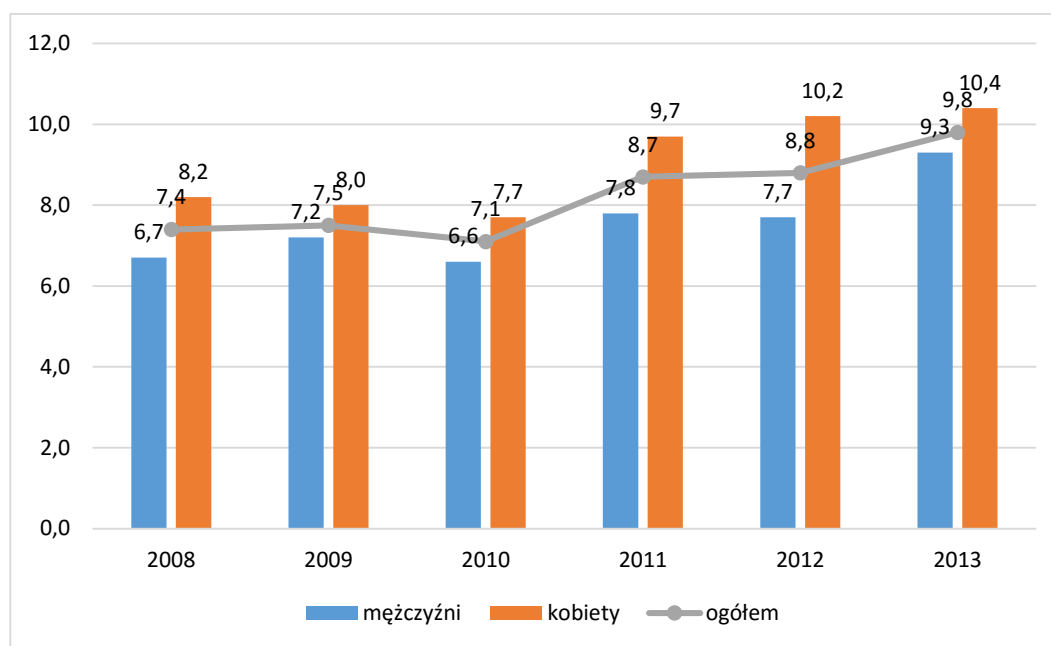
Dla obszarów Gminy Obrazów obserwuje się od 2005 r. do 2010 r. systematyczny spadek osób bezrobotnych. W 2005 r. ich liczba wyniosła 480, a po upływie 5 lat zmniejszyła się do 290 osób. Najwyższy stan ludności bez pracy zanotowano w roku 2005, kiedy to ilość osób bezrobotnych osiągnęła wielkość 480 osób pozostających bez pracy. W latach 2010 - 2013 nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych o 106 osób. Wśród ludności niepracującej do 2006 r. i po 2009 r. znaczną przewagę stanowili mężczyźni (ponad 53% wszystkich osób zarejestrowanych jako bezrobotne). W latach 2007 – 2008 zaobserwowano wzrost liczby bezrobotnych kobiet (w 2008 r. ponad 51% wszystkich osób bez pracy). Są to niepokojące symptomy informujące o tym, iż mimo spadającego bezrobocia na danym obszarze, kobietom coraz trudniej jest znaleźć miejsce na lokalnym rynku pracy Gminy Obrazów.

Rysunek 13. Liczba bezrobotnych w gminie Obrazów w latach 2005 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 14. Stopa bezrobocia w gminie Obrazów w latach 2008 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Stopa bezrobocia w gminie Obrazów na koniec grudnia 2013 r. wynosiła 9,8% i była niższa niż średnia stopa bezrobocia województwa świętokrzyskiego, która w tym samym czasie wynosiła 11,3%. W latach 2008 - 2010 stopa bezrobocia utrzymywała się na stabilnym poziomie wynoszącym ok. 7,3%. Rok 2011 przyniósł wzrost stopy bezrobocia o ponad 1,5 punktu procentowego. Lata 2011 – 2013 to okres dalszego wzrostu bezrobocia w gminie Obrazów, który odpowiadał trendowi zauważalnemu w całym województwie świętokrzyskim. Wzrost bezrobocia w gminie Obrazów jest zgodny z obserwowaną od 2009 roku tendencją wzrostu osób pozostających bez pracy, nie tylko w regionie, ale i całym kraju, przy czym w województwie świętokrzyskim wzrost bezrobocia notuje się od 2008 roku. Cechą mającą istotny wpływ na zróżnicowanie zagrożenia bezrobociem jest wiek ludności aktywnej zawodowo. Na najwyższe ryzyko znalezienia się w kategorii bezrobotnych narażone są osoby młode. Bezrobocie jest jednym z najistotniejszych problemów, które dotyka gminę Obrazów. Grupami wymagającymi wsparcia powinny być w szczególności osoby trudniące się pracami pomocniczymi w rolnictwie, osoby z rodzin podwójnie dotkniętych bezrobociem oraz właściele nierentownych gospodarstw rolnych, które uniemożliwiają rejestrację w Urzędzie Pracy. Należy zwrócić uwagę, że na terenie omawianej jednostki liczba osób zarejestrowanych jest większa, jednak nie są oni rejestrowani w odpowiednich statystykach. Sytuacja ta dotyczy głównie osoby zamieszkujące obszary wiejskie gminy, które zatrudniane są fikcyjnie w gospodarstwach rolnych.

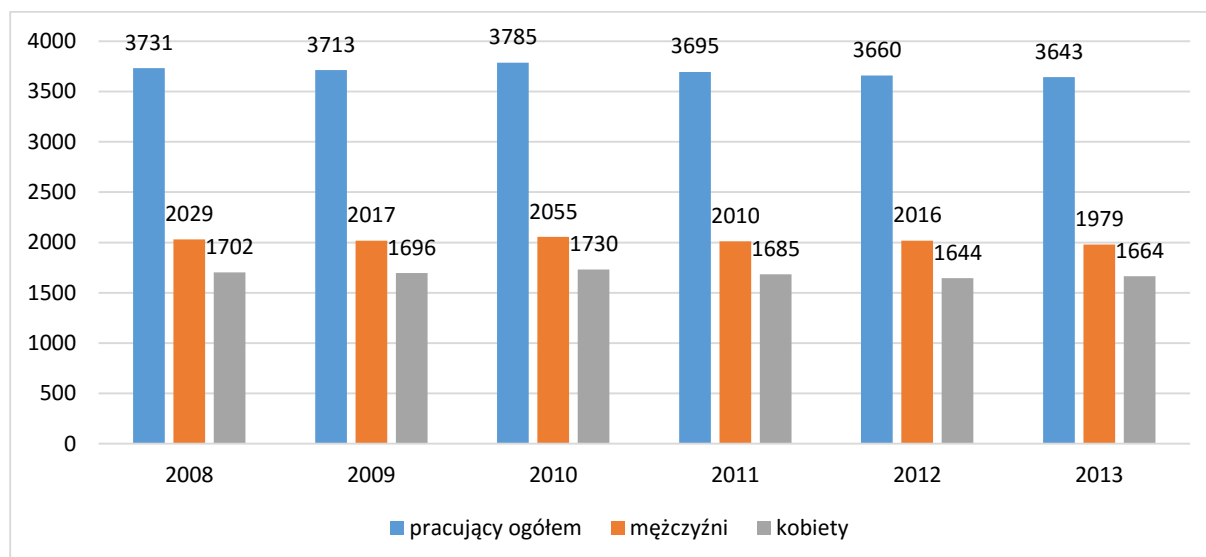
Obecnie na terenie gminy Obrazów 10,4% kobiet jest bezrobotnych. Jest to odsetek znacznie wyższy niż w przypadku mężczyzn, których bez pracy pozostaje 9,3%. Sytuacja kobiet na rynku pracy od roku w latach 2008 - 2010 ulegała, jednak porównując dane z lat 2010 i 2013, o prawie 3% wzrosło bezrobocie wśród kobiet gminy Obrazów. Dynamikę zmian w przypadku kobiet jak i mężczyzn w ciągu ostatnich lat należy więc uznać za niekorzystną.

7.3.3. Pracujący

Liczba pracujących w gminie Obrazów w przeciągu lat 2010 – 2013 systematycznie maleje, z najwyższej wartości 3785 osób (2010 r.), osiągając liczbę 3643 osób pracujących w roku 2013. Zanotowano więc blisko 1-procentowy spadek zatrudnienia. Należy zauważyć także, że w rozbiciu ogólnej liczby pracujących wg płci, dostrzega się przewagę pracujących mężczyzn nad pracującymi kobietami. I tak w 2008 r. różnica w zatrudnieniu mężczyzn i kobiet plasowała się na poziomie 327 osób, a w 2013 r. już 315. Należy jednak zwrócić uwagę na sytuację w 2012 r., kiedy różnica ta wynosiła 372 na korzyść mężczyzn.

Ogólny jednoznaczny spadek liczby pracujących wraz z ciągle rosnącą stopą bezrobocia i odpływem ludności rokuje negatywne zmiany na lokalnym rynku pracy gminy Obrazów. Ważnym jest też dostrzeżenie problemu, jaki może stanowić znacznie wolniej rozwijający się rynek pracy odpowiadający na potrzeby zatrudnienia kobiet.

Rysunek 15. Liczba pracujących w głównym miejscu pracy w podziale na płeć w gminie Obrazów w latach 2008 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 14. Liczba pracujących z podziałem na płeć na 1000 ludności w gminie Obrazów w latach 2008 - 2013

racujący Gmina Obrazów	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba ludności ogółem	6689	6655	6704	6680	6603	6591
Mężczyźni	2029	2017	2055	2010	2016	1979
Mężczyźni na 1000 ludności	303,3	303,1	306,5	300,9	305,3	300,3
Kobiety	1702	1696	1730	1685	1644	1664
Kobiety na 1000 ludności	456,2	456,8	457,1	456,0	449,2	456,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

7.4. Sfera społeczna

7.4.1. Sytuacja mieszkaniowa

Tabela 15. Sytuacja mieszkaniowa na obszarze woj. świętokrzyskiego oraz gminy Obrazów w 2009 i 2013 r.

Wyszczególnienie	Rok	Mieszkania	Izby	Pow. użytk. mieszkań	Średnia powierzchnia mieszkania	Powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 mieszk.
					(w m ²)	
woj. świętokrzyskie	2009	422 041	1 543 220	30 156 998	71,5	23,7
	2013	432 980	1 626 559	31 890 973	73,7	25,1
gmina Obrazów	2009	1 823	7 498	168 134	92,2	25,3
	2013	1 947	8 283	186 931	96,0	28,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na sytuację mieszkaniową oddziałują wiele czynników, wśród których do najważniejszych zalicza się zasoby mieszkaniowe, powierzchnię użytkową, tempo rozwoju budownictwa mieszkaniowego itp. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Obrazów w 2013 r. wynosiły 1947 mieszkań, w których znajdowały się 8283 izb o łącznej powierzchni użytkowej ok. 185,9 tys. m². Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 96,0 m², a na jedną osobę przypadało 28,4 m². Jedno mieszkanie zamieszkiwało statystycznie 3,4 osoby, a na jedną izbę przypadała 1 osoba. W latach 2009-2013 w gminie zwiększyły się zasoby mieszkaniowe o 124 mieszkania, liczba izb o 785 oraz powierzchnia użytkowa o 18,797 tys. m².

Na przestrzeni lat 2009-2013 przeciętna powierzchnia mieszkania znacznie wzrosła i wyniosła w 2013 r. 96,0 m² (wobec 92,2 m² w 2009r). Na poprawę sytuacji mieszkaniowej

w gminie Obrazów wskazuje powierzchnia, jaka przypada na 1 mieszkańca gminy. W 2013 r. na 1 osobę przypadało 28,4 m² (wobec 25,1 m² w 2008r).

Porównując sytuację mieszkaniową gminy Obrazów do sytuacji mieszkaniowej w gminach wiejskich województwa świętokrzyskiego zauważa się, iż w gminie Obrazów zarówno średnia powierzchnia mieszkań jak i powierzchnia mieszkania przypadająca na jednego mieszkańca jest większa od średniej w województwie świętokrzyskim.

Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe wg formy własności

Wyszczególnienie	Rok	Zasoby (komunalne)	% zasobów	Zasoby spółdzielni mieszkaniowych	% zasobów	Zasoby zakładów pracy	% zasobów	Zasoby osób fizycznych	% zasobów	Zasoby pozostałych podmiotów	% zasobów
woj. świętokrzyskie	2009	15 302	17,84	68 551	79,92	1 907	2,22	-	0	15	0,02
	2013	13 192	17,09	62 195	80,56	1 327	1,72	-	0	489	0,63
gmina Obrazów	2009	8	0,44	-	0	1	0,05	1 823	99,51	0	0
	2013	12	0,61	-	0	1	0,05	1 947	99,34	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Większość mieszkań znajdujących się w gminie Obrazów należy do właścicieli prywatnych. Spośród wszystkich mieszkań w 2013 roku aż 99,34% należało do właścicieli prywatnych. Pozostałe mieszkania należały do: gminy Obrazów (12 mieszkań), zakładów pracy (1 mieszkanie). W 2013 roku nie odnotowano zasobów mieszkaniowych wchodzących w skład spółdzielni mieszkaniowych. Struktura własności zasobów mieszkaniowych gminy Obrazów nie jest zbliżona do woj. świętokrzyskiego, ponieważ w województwie podstawową formą własności są zasoby spółdzielni mieszkaniowych (80,56%).

7.4.2. Oświata

7.4.2.1. Przedszkola

W 2015 roku na obszarze gminy Obrazów działało 5 punktów przedszkolnych, które w pełni zaspakajały potrzeby demograficzne.

- Punkt Przedszkolny w Obrazowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Nasz Region”;

- Punkt Przedszkolny w Bilczy – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Przyjaciół Szkoły w Bilczy k. Sandomierza”;
- Punkt Przedszkolny w Głazowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Nasz Region”;
- Punkt Przedszkolny w Kleczanowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Rozwój i Integracja”;

7.4.2.2. Szkoły podstawowe

W gminie funkcjonują 4 szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa w Obrazowie wchodząca w skład Zespołu Szkół – organ prowadzący: gmina Obrazów
- Szkoła Podstawowa w Kleczanowie – organ prowadzący: gmina Obrazów
- Szkoła Podstawowa w Bilczy – organ prowadzący: gmina Obrazów
- Szkoła Podstawowa w Głazowie – organ prowadzący: Stowarzyszenie „Nasz Region”

Łącznie szkoły w 2014 roku liczyły 25 oddziałów i uczęszczało do nich 350 uczniów. W roku 2014 współczynnik skolaryzacji dla szkół podstawowych wynosił prawie 94%. Współczynnik skolaryzacji określa stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie edukacji do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia.

7.4.2.3. Szkoły gimnazjalne

Na obszarze gminy znajduje się jedna szkoła gimnazjalna wchodząca w skład Zespołu Szkół w Obrazowie. Składa się ona z 8 oddziałów, które grupują 169 dzieci (2014 r.). Współczynnik skolaryzacji dla szkół gimnazjalnych w roku 2014 wynosił około 83%.

7.4.2.4. Szkoły średnie i ponadgimnazjalne

W gminie nie funkcjonuje żadna szkoła średnia czy ponadgimnazjalna. Uczniowie w celu dalszej edukacji muszą dojeżdżać do pobliskiego Sandomierza.

7.4.3. Ochrona zdrowia

Obsługę gminy w zakresie usług zdrowotnych pełni **Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Obrazowie** z siedzibą w Świątnikach, posiadający filię w Kleczanowie. W sektorze gminnej opieki zdrowotnej zatrudnionych jest 2 lekarzy etatowych o specjalności ogólnej oraz 6 pielęgniarek. Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują 2 punkty apteczne.

Opieka Społeczna na terenie gminy realizowana jest przez **Ośrodek Pomocy Społecznej** zatrudniający 6 osób. Jednocześnie w Kleczanowie znajduje się siedziba **Sandomierskiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym**

działającego na terenie całego powiatu. Jest to organizacja niedochodowa i samopomocowa reprezentująca interesy i działająca na rzecz osób z upośledzeniem umysłowym. Jej celem jest prowadzenie **Środowiskowego Domu Samopomocy** oraz innych ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych umysłowo poprzez edukację, rehabilitację oraz wsparcie dla ich rodzin.

7.4.4. Związki wyznaniowe

Społeczność gminy Obrazów niemal w całości przynależy do kościoła rzymsko – katolickiego. Na terytorium gminy w całości funkcjonują dwie parafie: św. Apostołów Piotra i Pawła w Obrazowie oraz Św. Katarzyny i Stanisława w Kleczanowie. Wierni z sołectwa Węgrce korzystają z przynależnej do parafii w Obrazowie kaplicy. W sołectwach Sucharzów i Chwałki położonych w sąsiedztwie miasta Sandomierza posługę duszpasterską wierni otrzymują z parafii p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Sandomierzu. Parafia św. Jadwigi Śląskiej w Świątnikach obejmuje swym zasięgiem także wsie z gmin sąsiednich: Klimontowa (Krobelice i Nasławice) i Samborca (Krzeczkowice).

Na terenie gminy zlokalizowane są będące w zarządzie miejscowych parafii cmentarze grzebalne w Obrazowie, Kleczanowie i Świątnikach.

7.4.5. Kultura

W gminie Obrazów nie funkcjonuje żadna wyspecjalizowana placówka kultury. Działalność kulturalna prowadzona jest w szkołach podstawowych i gimnazjalnych oraz świetlicach wiejskich na terenie gminy (Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Jugoszów, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Obrazów, Piekary, Rożki, Świątniki, Węgrce, Zdanów, Żurawica). Dodatkowo dla młodzieży dostępne są boiska szkolne i piłkarskie na terenie miejscowości Chwałki (boisko wielofunkcyjne), Głazów (boisko wielofunkcyjne), Obrazów (Orlik), Świącica (stadion), Wierzbiny, Komorna, Rożki, Świątniki, Zdanów i Węgrce. Zamiłowania do uprawiania sportu mogą być realizowane w **Gminnym Klubie Sportowym** z siedzibą w Obrazowie, **UKS Olimpia Kleczanów** oraz w **Szkolnych Klubach Sportowych**.

Funkcje kulturotwórcze gminy wypełnia również **Gminna Biblioteka Publiczna w Obrazowie** oraz jej filie w **Kleczanowie** i **Świątnikach**. Na jedną placówkę przypada 2197 osób, a zgromadzony księgozbiór liczy 33,5 tysiące woluminów. W roku 2013 zanotowano 558 czytelników wypożyczających przeciętnie 30,3 woluminów, co stawia gminę w rzędzie gmin o wysokim stopniu czytelnictwa.

Odnosnie organizacji pozarządowych aktywną działalność prowadzi 18 Stowarzyszeń działających w miejscowościach: Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Jugoszów, Kleczanów, Komorna, Obrazów, Piekary, Świącica, Węgrce i Zdanów, Towarzystwo Przyjaciół

Kleczanowa, Koło Gospodyń Wiejskich w Kleczanowie, Gminny Klub Sportowy Obrazów, UKS Olimpia Kleczanów oraz jednostki OSP działające w miejscowościach: Bilcza, Dębiany, Głazów, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Obrazów, Rożki, Świątniki i Węgrce.

7.4.6. Turystyka, wypoczynek i sport

Na terenie gminy funkcje rekreacyjne pełnią istniejące boiska sportowe zlokalizowane w Chwałkach (boisko wielofunkcyjne) Głazowie (boisko wielofunkcyjne), Obrazowie (Orlik), Bilczy, Świąticy (stadion) wraz z infrastrukturą i zapłaczem sportowym), Kleczanowie, Wierzbiniach, Komornej, Chwałkach, Rożkach, Zdanowie i Węgrcach. Kubaturowe zaplecza sportowe, stanowiące także miejsce do uprawiania czynnych form rekreacji, to na terenie gminy sale przyszkolne w Obrazowie i Kleczanowie. Istnieje zatem uzasadniona potrzeba budowy gminnego ośrodka rekreacyjno-sportowego o szerokim zakresie obsługi sportu i turystyki.

Miejsca wypoczynku i rekreacji stanowią także na terenie gminy Obrazów place zabaw zlokalizowane w miejscowościach: Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Kleczanów, Komorna, Malice, Obrazów, Węgrce i Świątniki oraz świetlice wiejskie.

Pomimo braku dogodnych warunków przyrodniczych w obrębie granic gminy, atrakcyjne sąsiedztwo Sandomierza i doliny Wisły stanowią znaczny potencjał dla rozwoju usług turystycznych lokalizowanych na terenie sołectw z nimi sąsiadującymi. Motorem napędowym rozwoju turystyki mogą stać się także w pewnej mierze własne zasoby dziedzictwa kulturowego oraz możliwość obsługi tranzytu komunikacyjnego. Dodatkowo ważnym impulsem dla rozwoju turystycznej strony gminy jest poprowadzenie przez tereny gminne Szlaku Jabłkowego promującego sady jabłkowe czyli znak rozpoznawczy Obrazowa. Rolniczy charakter gminy mógłby przysłużyć się również powstawaniu agroturystyki.

Gmina Obrazów by rozwinąć funkcję turystyczną, musi najpierw pokonać szereg utrudnień i ograniczeń. Możemy do nich zaliczyć niezadowalający stan infrastruktury technicznej, brak znaczących zbiorników wód powierzchniowych oraz małe zainteresowanie miejscowej ludności rozwojem tej dziedziny gospodarki.

8. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia można podzielić na dwa rodzaje: te wynikające z uwarunkowań przyrodniczych (naturalne) i te będące wynikiem działalności człowieka (antropogeniczne).

8.1. Zagrożenia naturalne

Charakter gminy, jej położenie i sposób zagospodarowania powodują występowanie w głównej mierze zagrożeń naturalnych.

Brak na terenie gminy większych rzek ogranicza znacznie możliwość wystąpienia zagrożenia powodziowego. W dolinach niewielkich z reguły cieków wodnych strefa zagrożenia obejmuje teren zwarty w pasie 50- metrowym. Występują nieliczne przypadki nadmiernego zbliżenia zabudowy do przepływających strumieni.

Pomimo braku znaczących cieków wodnych w gminie można było zaobserwować lokalne podtopienia spowodowane gwałtownymi opadami atmosferycznymi. Ma to związek z niedostatecznym zaopatrzeniem gminy w urządzenia kanalizacji deszczowej. Nagromadzona woda z powodu braku odpływu osiadała na polach i w gospodarstwach rolnych, co niosło za sobą szkody w inwentarzu. Aby zapobiec temu wydarzeniu w przyszłych latach należy podnieść wydajność i rozbudować sieć kanalizacji deszczowej.

Gmina Obrazów jest gminą rolniczą, nastawioną głównie na produkcję rolniczą, w tym sadowniczą i warzywniczą, co naraża ją na różnego rodzaju epidemie chorób grzybowych czy inwazji szkodników. Mogą one powodować znaczne zmniejszenie, a w skrajnych przypadkach nawet całkowite zniszczenie, plonów owoców, warzyw, zbóż oraz roślin okopowych. Zagrożenia masowego wystąpienia szkodników i chorób roślin warunkują czynniki klimatyczne występujące w regionie oraz specyfika prowadzonych upraw. Na terenie gminy wystąpienie zagrożenia pojawienia się szkodników i chorób roślin jest mało prawdopodobne aczkolwiek możliwe.

Położenie na terenach lessowych podatnych na erozję naraża dodatkowo gminę na występowanie osuwisk. Obsunięcia ziemi mogą być fatalne w skutkach powodując znaczne uszkodzenia budynków, budowli czy nawierzchni lub nawet katastrofy budowlane. W gminie znajdują się zaewidencjonowane osuwiska w miejscowościach Dębiany i Komorna. Są to osuwiska mało aktywne, więc większej skali zagrożenia nie są przewidywane.

8.2. Zagrożenia antropogeniczne

Potencjalnym źródłem zagrożenia dla ludności może być biegnący przez gminę gazociąg, a w szczególności jego rozszczelnienie. Do rozszczelnienia może dojść w wyniku ukrytych wad fabrycznych rur, zmęczenia materiału (szczególnie na przejściach pod drogami), uszkodzenie gazociągu w wyniku działalności osób trzecich bądź nieprawidłowo działająca instalacja ochrony gazociągu. Dodatkowe źródło zagrożenia może stanowić transport materiałów i substancji niebezpiecznych (toksycznych, łatwopalnych czy wybuchowych) głównie na drogach krajowych wpływając negatywnie na stan gleb oraz tereny leśne (pożary).

Na obszarze gminy Obrazów nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej i brak jest magazynów materiałów i substancji niebezpiecznych.

9. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemu komunikacji i infrastruktury technicznej

9.1. Infrastruktura techniczna

9.1.1. Zaopatrzenie w wodę

Deficyt wód podziemnych występujący na całym obszarze gminy, a co za tym idzie brak na jej terenie wystarczających ilości studni głębinowych, uzależnia gminę od dostaw wody z zewnątrz. Woda pitna dostarczana jest na terytorium gminy Obrazów z trzech kierunków: w rejon sołectw Chwałki i Żurawica z kierunku Sandomierza (ujęcie Romanówka GZWP – 422), do Kleczanowa z ujęcia Włostów GZWP – 421 w gminie Lipnik i do Malic z ujęcia Szewce GZWP - 425 w gminie Samborzec.

W ciągu ostatnich 6 lat sieć wodociągowa była sukcesywnie rozbudowywana i jej długość wzrosła od 2009 roku o prawie 23 km. W roku 2013 długość sieci wynosiła 155,9 km. Gmina jest w większym stopniu zwodociągowana. Utrudnienia w dostępie do wody mogą występować jedynie na terenach oddalonych od względnie zwartej zabudowy.

Zużycie wody w gospodarstwach domowych wynosiło w 2013 roku (dane GUS) 19,6 m³/mieszkańca plasując gminę w grupie gmin oszczędnie gospodarujących wodą.

Do przeprowadzanych przez osadników zabiegów chemizacyjnych wykorzystuje się wodę zgromadzoną na terenie gminy w niewielkich zbiornikach powierzchniowych zlokalizowanych na ogół na płynących strugach i strumieniach.

Stan techniczny wodociągów zbudowanych w przeważającej większości z rur PCV jest dobry i wykazuje średnią awaryjność.

Wszystkie sieci wodociągowe wraz z urządzeniami zlokalizowane w granicach administracyjnych gminy są jej własnością.

9.1.2. Kanalizacja sanitarna i deszczowa

Układ sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Obrazów jest bardzo ubogi i słabo rozbudowany. Długość sieci w 2013 roku równała się 12,70 km, a stopień skanalizowania wynosił jedynie 11,7%. Podstawową formę wyposażania siedlisk stanowią suche szamba oraz suche ustępy. Około 30% siedlisk posiada lokalne układy kanalizacji sanitarnej, z odprowadzaniem ścieków do zbiorników bezodpływowych. Wyjątek stanowi sołectwo Chwałki, które z racji swojego bliskiego sąsiedztwa z Sandomierzem, zostało podłączone do kanalizacji sanitarnej miasta.

Na terenie gminy nie umiejscowiono żadnej dużej oczyszczalni ścieków. Planuje się za wykonanie sieci odprowadzania ścieków w oparciu o system zbiorczych oczyszczalni ścieków w poszczególnych sołectwach. W ostatnich latach na terenie gminy powstała znaczna ilość przydomowych oczyszczalni. Większość z nich zbudowano w Kleczanowie, Zdanowie i Święcicy. Dodatkowo brakuje zorganizowanych systemów odprowadzania wód opadowych.

9.1.3. Gospodarka odpadami

Gmina Obrazów należy do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki. Od września 2005 r. EZGDK dysponuje własnym Zakładem Utylizacji Odpadów Komunalnych w Janczycach w gminie Baćkowice, który jest elementem sieci zakładów wojewódzkiego systemu gospodarki odpadami. W związku z tym firmy świadczące usługi komunalne na terenie gmin będących członkami EZGDK są zobowiązane do dostarczania odpadów do ZUOK w Janczycach. Gminę Obrazów obsługuje Międzygminny Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Janczycach gm. Baćkowice. Do jego zadań należy odbieranie oprócz niesegregowanych odpadów komunalnych wszystkich selektywnie zbieranych rodzajów odpadów komunalnych, w tym powstających w gospodarstwach domowych odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektronicznego, elektrycznego oraz odpadów z remontów. Zadania te realizowane są na podstawie umowy zawartej z EZGDK. Zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych objęci są wszyscy mieszkańcy EZGDK. Odbiór odpadów od mieszkańców poszczególnych miejscowości odbywa zgodnie z ustalonym harmonogramem. System odciąża gminę od spraw organizacyjno-finansowych, a zarazem ogranicza nielegalne pozbywanie się odpadów.

Pozyskane odpady surowcowe wywożone są do punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych zlokalizowanego na terenie Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Janczycach gm. Baćkowice. Sortownia ta powstała dzięki wsparciu EZGDK i stanowi stały element systemu gospodarki odpadami na terenie Związku.

Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych w Janczycach o powierzchni 8,5 ha, obejmuje podstawowe instalacje niezbędne do zagospodarowania odpadów komunalnych przewidzianych dla obiektów o charakterze regionalnym takich jak: sortownia, kompostownia, składowisko, oraz obiekty i elementy pomocnicze. Wszystkie instalacje i elementy pomocnicze ZUOK są powiązane technologicznie i zapewniają właściwe wzajemne funkcjonowanie oraz stanowią jeden wspólny system organizacyjny zarządzany w całości przez Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki.

9.1.4. Elektroenergetyka

Zasilanie całego obszaru gminy Obrazów dokonywane jest głównie za pośrednictwem linii średniego napięcia 15 kV w układzie magistralno – odgałęźnym, z linii magistralnych „Gerlachów I – Klimontów” oraz „Gerlachów II – Klimontów”. Podstawowym punktem zasilania jest GPZ Gerlachów 110/15 kV wspomagany przez GPZ Klimontów i GPZ Opatów. Odbiorcy energii elektrycznej zlokalizowani na terenie gminy zasilani są z 53 stacji 15/04 kV.

Na obszarze miejscowości Żurawica zlokalizowano farmę wiatrową „Patryk” składającą się z dwóch elektrowni wiatrowych o mocy 1000 kW wraz z infrastrukturą i urządzeniami do przesyłania energii elektrycznej, służącą przede wszystkim do zasilania prywatnych gospodarstw rolnych.

Obecny stan gminy pod względem zaopatrzenia w sieć elektroenergetyczną wymaga poprawy. Konieczne jest przeprowadzenie reelektryfikacji gminy.

9.1.5. Gazyfikacja

Podstawowe elementy sieci gazowej na obszarze gminy Obrazów:

- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Sandomierz – Ostrowiec Świętokrzyski
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 350 Sandomierz – Lubienia
- rozdzielcza sieć gazowa

Źródło dostawy gazu na potrzeby istniejących i potencjalnych odbiorców gazu na terenie gminy Obrazów stanowią stacje gazowe redukcyjno-pomiarowe I-go stopnia położone w miejscowościach Kleczanów, Lenarczyce oraz Sandomierz (stacja poza obszarem gminy).

Stacja redukcyjno-pomiarowa w Kleczanowie posiada znaczną rezerwę przepustowości umożliwiającą dodatkowo gazyfikację wschodniej części gminy Lipnik.

W następujących miejscowościach na terenie gminy Obrazów występuje rozdzielcza sieć gazowa: Bilcza, Chwałki, Dębiany, Głazów, Jugoszów, Kleczanów, Komorna, Lenarczyce, Malice, Obrazów, Piekary, Rożki, Sucharzów, Świątniki, Święcica, Węgrce Panieńskie, Wierzbiny, Zdanów, Żurawica.

Długość sieci gazowej w roku 2013 wynosiła 116,88 km. Gmina została zgazyfikowana w jej najważniejszych fragmentach, stanowiących ponad 95% pokrycia terenu. Niezgazyfikowane pozostają jedynie siedliska bardziej odległe od układu zwartej zabudowy wsi. Mimo tak

wysokiej dostępności do sieci gazowej, stopień wykorzystania gazu w gospodarstwach domowych jest jeszcze niezadowalający i obejmuje ok. 58,8% potencjalnych odbiorców. Wiąże się to z popularną w gminie metodą korzystania przez mieszkańców z gazu butlowego propan – butan.

9.1.6. Telekomunikacja

Obszar gminy Obrazów obsługiwany jest przez jedną placówkę pocztowo – telekomunikacyjną zlokalizowaną w Obrazowie. Lokalnym konkurentem Orange TP S.A. na terenie gminy jest operator telefonii napowietrznej – Telefonía Pilicka Sp. z o.o. Dodatkowo cały obszar w pełni pokrywają swym zasięgiem operatorzy telefonii cyfrowej: Plus, T-Mobile, Plus oraz Orange. Przez teren gminy przebiegają: wielotorowy kablowy ciąg magistralny relacji Sandomierz – Ostrowiec, wielotorowa linia napowietrzna Sandomierz – Staszów z odgałęzieniem na Świątniki i Chobrzany, linia napowietrzna Sandomierz – Obrazów oraz dalekosiężna linia światłowodowa.

9.2. Transport drogowy i kolejowy

9.2.1. Sieć drogowa

Sieć drogowa na terenie gminy Obrazów administrowana jest przez trzy zarządy. Przez gminę przebiegają drogi:

- krajowe,
- powiatowe,
- gminne.

Stan techniczny nawierzchni dróg w gminie jest mało zadowalający, jednak ulega stałej i systematycznej poprawie dzięki prowadzonym remontom. Niekorzystnym zjawiskiem jest natomiast małe uzbrojenie dróg i ulic w chodniki i oświetlenie, co wpływa na poziom bezpieczeństwa użytkowników dróg.

9.2.1.1. Drogi krajowe

Podstawowy szkielet komunikacyjny gminy tworzą:

- droga krajowa nr 79 prowadząca z Warszawy do Bytomia przez Kozienice, Sandomierz, Kraków i Katowice. Jest to droga o klasie technicznej G;
- droga krajowa nr 77 relacji Lipnik – Sandomierz - Stalowa Wola – Leżajsk – Tryńcza – Jarosław – Radymno – Przemyśl o klasie technicznej GP.

Drogi te stanowią bezpośrednie i podstawowe połączenie gminy z sąsiednimi gminami oraz najbliższym miastem powiatowym Sandomierz. Ponadto droga krajowa nr 77 pełni rolę korytarza transportowego o znaczeniu międzyregionalnym.

9.2.1.2. Drogi powiatowe

Przez obszar gminy przebiega 13 dróg powiatowych o łącznej długości 39,5 km, administrowanych przez Zarząd Dróg Powiatowych. Mają one znaczenie w połączeniach międzygminnych i lokalnych, bądź też przy bezpośredniej obsłudze terenów zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej.

Zestawienie poszczególnych dróg wraz z ich numerami znajduje się w poniższej tabeli.

Tabela 17. Drogi powiatowe w gminie Obrazów

L.P.	Nr	Nr drogi	Nazwa drogi	Klasa techniczna
1.	151	0731 T	Rogal	L
2.	156	0736 T	Bożęcin – Przewody – Pęczyny - Kleczanów	L
3.	158	0737 T	Zdanów – Jugoszków – Krobielice - Nasławice	L
4.	159	0738 T	Głazów – Węgrce Panieńskie – Piekary - Bilcza	L
5.	160	0739 T	Kleczanów – Święcica – Parcele - Zdanów	L
6.	161	0740 T	Głazów - Obrazów	L
7.	162	0741 T	Dębiany – Wielogóra – Śmiechowice - Żuków	L
8.	163	0742 T	Obrazów – Malice – Łojowice - Złota	L
9.	175	0753 T	Chwałki - Sucharów - Rzeczyca Sucha - Rzeczyca Mokra - Doraz	L
10.	201	0777 T	Świątniki – Faliszowice – Kolonia Faliszowice – Chobrzany – Janowice - Byszów	L
11.	305	0782 T	Klimontów – Adamczowice – Dziewków – Węgrce Szlacheckie – Nasławice – Smyków – Świątniki – Bilcza – Dębiany - Obrazów	L
12.	324	0799 T	Wielogóra - Śmiechowice - Bystrojowice - Chobrzany - Koprzywnica	L
13.	388	0852 T	Samorzec – Polanów - Malice	L

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Sandomierzu

9.2.1.3. Drogi gminne

W granicach administracyjnych gminy sieć komunikacyjną będącą uzupełnieniem dróg krajowych i powiatowych tworzą drogi gminne. Przez gminę Obrazów przebiega 55 dróg gminnych o łącznej długości 82,85 km. Ich numery, nazwy, przebieg i długość przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela 18. Drogi gminne w gminie Obrazów

L.P.	Nr	Nr dróg nadane uchwałą Nr 106/03 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego	Nazwa drogi	Przebieg drogi	Długość w [km]
1	001	002462 T	Komorna - Zagrody	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do granicy Gminy Wilczyce	3,000
2	002	002463 T	Komorna - Pęczyny	Od drogi gminnej nr 002462 T (Komorna - Zagrody) do drogi powiatowej nr 0736 T (droga pow. nr 42164 - Kleczanów)	0,700

3	003	002464 T	Komorna - Wincentów	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do granicy Gminy Wilczyce	2,000
4	004	002465 T	Komorna - Kolonia Komorna	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do drogi gminnej 002462 T (Komorna - Zagrody)	0,800
5	005	002466 T	Komorna - Komorna	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do drogi powiatowej nr 0736 T (dr pow. nr 42164 - Kleczanów)	0,900
6	006	002467 T	Rożki - Rożki	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do drogi gminnej nr 002468 T (Rożki - Dacharzów)	1,000
7	007	002468 T	Rożki - Dacharzów	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do granicy Gminy Wilczyce	1,900
8	008	002469 T	Wierzbiny - Lenarczyce	Od drogi gminnej nr 002509 T (Wierzbiny - Radoszki) do drogi gminnej nr 002470 T (Lenarczyce - Radoszki)	1,800
9	009	002470 T	Lenarczyce - Radoszki	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do granicy Gminy Wilczyce	3,000
10	010	002471 T	Lenarczyce - Lenarczyce	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do drogi gminnej nr 002470 T (Lenarczyce - Radoszki)	1,000
11	011	002472 T	Chwałki - wieś	Od drogi krajowej nr 77 do drogi krajowej nr 79	2,100
12	012	002473 T	Żurawica - Żurawica	Od drogi krajowej nr 77 do drogi gminnej nr 002475 T (Obrazów - Żurawica - Milczany)	0,700
13	013	002474 T	Lenarczyce - Żurawica	Od drogi gminnej nr 002473 T (Żurawica - Żurawica) do drogi gminnej nr 002475 T (Obrazów - Żurawica - Milczany)	1,100
14	014	002475 T	Obrazów - Żurawica - Milczany	Od drogi powiatowej nr 0742 T (Obrazów - Złota) poprzez msc. Żurawica do drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl)	4,100
15	015	002476 T	Głazów - Obrazów	Od drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza) do drogi powiatowej nr 0782 T (Klimontów - Obrazów)	2,000
16	016	002477 T	Malice - Obrazów GS	Od drogi powiatowej nr 0782 T (Klimontów - Obrazów) do drogi powiatowej nr 0742 T (Obrazów - Złota)	1,400
17	017	002478 T	Obrazów - Lenarczyce	Od drogi gminnej nr 002476 T (Głazów - Obrazów) do drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl)	1,100
18	018	002479 T	Obrazów - Malice	Od drogi powiatowej nr 0852 T (Samborzec - Malice) do km 1 + 800,00 /droga ślepa/	1,800
19	019	002480 T	Głazów - Głazów	Od drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza) do drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza)	0,800
20	020	002481 T	Głazów - Rożki	Od drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza) do drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl)	0,800
21	021	002482 T	Dębiny - Węgrce	Od drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza) do drogi powiatowej nr 0782 T (Klimontów - Obrazów)	2,000
22	022	002483 T	Święcica - Węgrce	Od drogi powiatowej nr 0739 T (Kleczanów - Zdanów) do drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza)	1,500

23	023	002484 T	Komorna - Węgrce	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77- Bilcza)	1,900
24	024	002485 T	Święcica - Święcica	Od drogi powiatowej nr 0739 T (Kleczańów - Zdanów) do drogi gminnej nr 002491 T (Komorna - Święcica)	0,900
25	025	002486 T	Węgrce - Węgrce	Od drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza) do drogi gminnej nr 002482 (Dębiany - Węgrce)	0,900
26	026	002487 T	Węgrce - Kunwie	Od drogi gminnej nr 002484 (Komorna - Węgrce) do drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza)	1,600
27	027	002488 T	Dębiany - Samborzec	Od drogi powiatowej nr 0741 T (Dębiany - Żuków) do granicy gminy Samborzec	1,200
28	028	002489 T	Dębiany - Polanów	Od drogi gminnej nr 002490 (Dębiany - Dębiany) do drogi powiatowej nr 0852 T (Samborzec - Malice)	1,100
29	029	002490 T	Dębiany - Dębiany	Od drogi powiatowej nr 0782 T (Klimontów - Obrazów) do drogi gminnej nr 002488 T (Dębiany - Samborzec)	1,000
30	030	002491 T	Komorna - Święcica	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do drogi powiatowej nr 0739 T (Kleczańów - Zdanów)	1,800
31	031	002492 T	Święcica - Piekary	Od drogi powiatowej nr 0739 T (Kleczańów - Zdanów) do drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza)	1,900
32	032	002493 T	Kleczańów - Zdanów	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do drogi powiatowej nr 0737 T (Gołębiów - Nasławice)	1,750
33	033	002495 T	Zdanów - Zdanów	Od drogi powiatowej nr 0739 T (Kleczańów - Zdanów) do drogi powiatowej nr 0737 T (Gołębiów - Nasławice)	1,000
34	034	002496 T	Bilcza - Jugoszów	Od drogi powiatowej nr 0782 T (Klimontów - Obrazów) do drogi powiatowej nr 0737 T (Gołębiów - Nasławice)	2,900
35	035	002497 T	Jugoszów - Michalin	Od drogi powiatowej nr 0737 T (Gołębiów - Nasławice) do granicy Gminy Klimontów	1,300
36	036	002498 T	Jugoszów - Usarzów	Od drogi powiatowej nr 0737 T (Gołębiów - Nasławice) do granicy Gminy Lipnik	0,800
37	037	002499 T	Świątniki - Jugoszów	Od drogi powiatowej nr 0782 T (Klimontów - Obrazów) do km 1 + 300,00 /droga ślepa/	1,300
38	038	002500 T	Jugoszów - Smyków	Od drogi powiatowej nr 0737 T (Gołębiów - Nasławice) do granicy Gminy Samborzec	1,000
39	039	002451 T	Piekary - Jugoszów	Od drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza) do drogi powiatowej nr 0737 T (Gołębiów - Nasławice)	2,500
40	040	002452 T	Jugoszów - Sternalice	Od drogi powiatowej nr 0737 T (Gołębiów - Nasławice) do drogi gminnej nr 002497 T (Jugoszów - Michalin)	0,800
41	041	002453 T	Kleczańów - Kleczańów	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do drogi powiatowej nr 0736 T (dr pow. nr 42164 - Kleczańów)	2,150

42	042	002454 T	Świątniki - Bystrojowice	Od drogi gminnej nr 002505 T (Świątniki - Wielogóra) do granicy Gminy Samborzec	1,000
43	043	002455 T	Świątniki - Wielogóra	Od drogi powiatowej nr 0777 T (Świątniki - Byszów) do drogi powiatowej nr 0799 T (Wielogóra - Koprzywnica)	2,800
44	044	002456 T	Bilcza - Wielogóra	Od drogi powiatowej nr 0782 T (Klimontów - Obrazów) do granicy Gminy Samborzec	2,300
45	045	002457 T	Piekary - Wielogóra	Od drogi powiatowej nr 0782 T (Klimontów - Obrazów) do drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza)	1,300
46	046	002458 T	Obrazów - Obrazów	Od drogi gminnej nr 002475 T (Obrazów - Żurawica - Milczany) do drogi powiatowej nr 0782 T (Klimontów - Obrazów)	0,900
47	047	002459 T	Wierzbiny - Radoszki	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do granicy Gminy Wilczyce	2,000
48	048	002460 T	Zdanów - Kleczanów	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do drogi powiatowej nr 0737 T (Gołębiów - Nasławice)	1,550
49	049	002461 T	Kol. Lenarczyce - Lenarczyce	Od drogi gminnej nr 002470 T (Lenarczyce - Radoszki) do granicy Gminy Samborzec	1,450
50	050	002462 T	Kol. Rożki - Komorna	Od drogi gminnej nr 002464 T (Komorna - Wincentów) do drogi gminnej nr 002468 T (Rożki - Rożki)	1,150
51	051	002463 T	Kol. Głazów - Głazów	Od drogi powiatowej nr 0738 T (dr kraj. 77 - Bilcza) do drogi gminnej nr 002480 T (Głazów - Głazów)	0,800
52	052	002464 T	Wincentów - Komorna	Od drogi gminnej nr 002462 (Komorna - Zagrody) do drogi gminnej nr 002464 T (Komorna - Wincentów)	0,800
53	053	002465 T	Kleczanów - Międzygórz	Od drogi krajowej nr 77 (Lipnik - Przemyśl) do granicy Gminy Lipnik	1,200
54	054	002466 T	Kol. Żurawica - Żurawica	Od drogi gminnej nr 002475 T (Obrazów - Żurawica - Milczany) do drogi gminnej nr 002474 T (Lenarczyce - Żurawica)	1,500
55	055	002468 T	Kleczanów - Dobrocice	Od drogi nr 0736 T (droga pow. nr 42164 - Kleczanów) do granicy Gminy Wilczyce	0,800

Źródło: Urząd Gminy Obrazów

9.2.2. Sieć kolejowa

Przez teren gminy Obrazów nie przebiega żadna linia kolejowa. Najbliższe stacja kolejowa znajduje się w Sandomierzu, gdzie krzyżują się linie:

- nr 25 relacji Łódź Kaliska – Dębica,
- nr 78 relacji Sandomierz – Grębow.

9.2.3. Szlaki turystyczne

W gminie Obrazów brakuje dogodnych warunków przyrodniczych do rozwoju turystyki. Gmina stara się zatem wykorzystać zasoby, w które obfituje, czyli te związane

z produkcją rolniczą. W celu promocji sadów jabłkowych, będących znakiem rozpoznawczym regionu, 14 marca 2005 roku utworzono Sandomierski Szlak Jabłkowy. Liczy on około 200 km długości i prowadzi przez wszystkie gminy powiatu sandomierskiego. Dla turystów odwiedzających region, w tym również Obrazów, Szlak Jabłkowy stanowi ofertą turystyczną podzieloną na 5 segmentów (Szlak Agroturystyczny, Szlak Winiarski, Szlak Apetyczny, Szlak Artystyczny i Szlak Aktywny), bogatą w liczne atrakcje: najwyższej klasy zabytki architektury, muzea i izby regionalne, tereny posiadające duże walory krajobrazowe, osobliwości przyrody, regionalne produkty: sadownicze, warzywnicze, potrawy regionalnej kuchni, wyroby artystyczne i rękodzielnicze oraz gospodarstwa agroturystyczne.

Na terenie gminy Obrazów Szlak przebiega przez następujące miejscowości: Świątniki, Bilcza, Dębiany, Obrazów, Lenarczyce, Rożki, Komorna, Kleczanów, Zdanów oraz Świącica.

Dodatkowo przez teren Gminy przebiegają szlaki:

- Rowerowy Szlak „Sandomierskie Krajobrazy” (czarny): wzdłuż wschodniej granicy gminy i drogi gminnej w Suchoarzowie i w Lenarczycach wzdłuż drogi gminnej w kierunku drogi krajowej 77;

- Rowerowy Szlak Architektury Obronnej (czarny): wzdłuż drogi gminnej w Sucharzowie i w Kleczanowie wzdłuż drogi powiatowej 0736T, drogi gminnej 002453T i drogi gminnej 002465T do granicy gminy;

- Rowerowy Szlak Sandomierz – Opatów (żółty): wzdłuż północnej granicy gminy w Lenarczycach, wzdłuż granicy gminy we Chwałkach i drogą gminną 002472T do wschodniej granicy gminy;

- Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej: wzdłuż drogi krajowej 77.

10. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu

10.1. Struktura przestrzenna gminy

Gmina Obrazów ma charakter rolniczy, dlatego też jej struktura przestrzenna w głównej mierze uwarunkowana jest istniejącymi zasobami naturalnymi. Ważną rolę w kształtowaniu się struktury odegrały wysokiej jakości gleby. Gleby klas I-III podlegają ochronie na podstawie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych i przeznaczenie ich na cele nierolnicze bądź nieleśne jest niewskazane i wymaga zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dlatego też znaczący obszar gminy został przeznaczony pod uprawę warzywniczą, zbożową oraz sadowniczą. Wśród terenów uprawnych możemy wyróżnić zabudowę mieszkaniową oraz gospodarczą, związaną z produkcją rolniczą. W środkowej oraz południowej części gminy zabudowa ta przyjęła formę rozproszoną.

Dodatkowym czynnikiem przyrodniczym warunkującym rozkład zabudowy jest przebieg cieków wodnych. Mianowicie prawie wszystkie sołectwa ulokowane są przy ciekach wodnych. Wyjątek stanowią jedynie miejscowości Chwałki i Sucharzów, znajdujące się w bliskim sąsiedztwie Sandomierza.

Północne obszary charakteryzują się znacznymi różnicami w wysokości terenu, co wpłynęło na ograniczenie zabudowy w tych regionach. Spadek terenu utrudnia również uprawę, dlatego też na północy gminy zlokalizowana jest przede wszystkim zieleń nieurządzona oraz lasy i grunty leśne. Lasy stanowią bardzo mały procent powierzchni gminy, w związku z tym zachowanie ich charakteru jest bardzo ważne.

Struktura przestrzenna gminy warunkowana jest również czynnikami antropogenicznymi, związanymi z działalnością człowieka. Wzdłuż drogi krajowej nr 77 położone są miejscowości o bardziej zwartej zabudowie. Oprócz funkcji mieszkaniowej i produkcyjnej możemy tam wyróżnić główne tereny usługowe obsługujące zarówno miejscowości gminne jak i przyjezdnych podróżujących drogą krajową nr 77.

Bliska obecność miasta Sandomierz także miała swój wpływ na kształtowanie się struktury przestrzennej. Jest to szczególnie widoczne w miejscowościach położonych na granicy gminy z miastem. Ulegają one stopniowemu przekształcaniu się w sypialnię Sandomierza, co skutkuje zanikiem funkcji rolniczej i powolnym wchłanianiem ich przez miasto.

10.2. Bilans terenów

Bilans terenów o różnym sposobie użytkowania funkcjonalno-przestrzennego w gminie Obrazów przedstawia się następująco:

- użytki rolne – 6626 ha – 92,59%
 - grunty orne – 1357 ha – 18,96%
 - sady – 4697 ha – 65,6%
 - łąki trwałe – 148 ha – 2,07%
 - pastwiska trwałe – 48 ha – 0,67%
 - grunty rolne zabudowane – 365 ha – 5,1%
 - grunty pod stawami – 2 ha – 0,03%
 - rowy – 11 ha – 0,15%
- grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 305 ha – 4,3%
 - lasy i grunty leśne – 178 ha – 2,5%
 - grunty zadrzewione i zakrzewione – 127 ha – 1,8%
- grunty zabudowane i zurbanizowane – 197 ha – 2,75%

- tereny mieszkaniowe – 4 ha – 0,01%
- tereny przemysłowe – 0,1 ha – 0,001%
- inne tereny zabudowane – 23 ha – 0,32%
- zurbanizowane tereny niezabudowane – 0,7 ha – 0,01%
- tereny rekreacyjno-wypoczynkowe – 2 ha – 0,03%
- tereny pod elektrowniami wiatrowymi – 0,2 ha – 0,003%
- drogi – 167 ha – 2,33%
- nieużytki – 15 ha – 0,2%
- grunty pod wodami – 12 ha – 0,17%
 - grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi – 7 ha – 0,1%
 - grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi – 5 ha – 0,07%
- tereny różne – 1 ha – 0,01%.

Powyższy wykaz wyraźnie podkreśla rolniczy charakter gminy. Użytki rolne zajmują aż 92,59% powierzchni gminy, w tym same sady – 65,6%. Grunty zabudowane i zurbanizowane występują na 2,75% powierzchni gminy, natomiast grunty rolne zabudowane – na 5,1%. Bilans ukazuje nam również niedobory w zasobach wodnych i leśnych. Lasy wraz z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi zajmują jedynie 4,3%, a grunty pod wodami 0,17%. Na uwagę zasługują także tereny przemysłowe, ich niewielki odsetek. Mianowicie zajmują one jedynie 0,001% powierzchni, a dokładniej 0,1 ha.

Dodatkowo w celu głębszego zobrazowania struktury funkcjonalnej gminy w poniższej tabeli przedstawiono zestawienie powierzchni terenów oznaczonych na rysunku studium

Tabela 19. Zestawienie powierzchni terenów oznaczonych na rysunku studium

solectwo	funkcja	Kod przeznaczenia	Powierzchnia (ha)
Bilcza	tereny zabudowy zagrodowej	RM	37,7
Bilcza	tereny rolnicze	R	427,0
Bilcza	tereny zieleni	RZ	37,9
Bilcza	tereny zabudowy usługowej	U	2,3
Bilcza	tereny wód powierzchniowych	WS	3,1
Bilcza	tereny cmentarzy	ZC	0,2
Chwałki	tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z dopuszczeniem zabudowy jednorodzinnej	MW/MN	43,7
Chwałki	tereny rolnicze	R	172,5
Chwałki	tereny zabudowy zagrodowej	RM	36,7
Chwałki	tereny obsługi produkcji rolniczej	RU	4,6
Chwałki	tereny zieleni	RZ	4,9

Chwałki	tereny zabudowy usługowej	U	4,8
Chwałki	tereny wód powierzchniowych	WS	0,0
Dębiany	tereny zabudowy zagrodowej	RM	51,6
Dębiany	tereny rolnicze	R	389,1
Dębiany	tereny zieleni	RZ	25,4
Dębiany	tereny zabudowy usługowej	U	1,4
Dębiany	tereny wód powierzchniowych	WS	2,9
Dębiany	tereny zieleni parkowej	ZP	1,2
Głazów	tereny rolnicze	R	358,6
Głazów	tereny zabudowy zagrodowej	RM	38,7
Głazów	tereny zieleni	RZ	25,4
Głazów	tereny zabudowy usługowej	U	4,2
Głazów	tereny wód powierzchniowych	WS	2,2
Głazów	tereny zieleni parkowej	ZP	0,4
Jugoszów	tereny rolnicze	R	198,0
Jugoszów	tereny zabudowy zagrodowej	RM	26,6
Jugoszów	tereny zieleni	RZ	13,2
Jugoszów	tereny zabudowy usługowej	U	1,3
Jugoszów	tereny wód powierzchniowych	WS	1,5
Jugoszów	tereny zieleni parkowej	ZP	1,6
Kleczańów	tereny rolnicze	R	400,7
Kleczańów	tereny obsługi leśnictwa	RLU	1,0
Kleczańów	tereny zabudowy zagrodowej	RM	69,6
Kleczańów	tereny obsługi produkcji rolniczej	RU	0,6
Kleczańów	tereny zieleni	RZ	9,7
Kleczańów	tereny zabudowy usługowej	U	7,0
Kleczańów	tereny usług kultu religijnego	UK	0,5
Kleczańów	tereny wód powierzchniowych	WS	1,0
Kleczańów	tereny cmentarzy	ZC	0,6
Kleczańów	tereny lasów	ZL	124,5
Komorna	tereny rolnicze	R	299,4
Komorna	tereny zabudowy zagrodowej	RM	38,6
Komorna	tereny zieleni	RZ	18,4
Komorna	tereny zabudowy usługowej	U	1,8
Komorna	tereny wód powierzchniowych	WS	1,5
Komorna	tereny lasów	ZL	7,9
Lenarczyce	tereny rolnicze	R	473,9
Lenarczyce	tereny zabudowy zagrodowej	RM	40,4
Lenarczyce	tereny zieleni	RZ	9,6
Lenarczyce	tereny zabudowy usługowej	U	4,8
Lenarczyce	tereny wód powierzchniowych	WS	0,2
Lenarczyce	tereny lasów	ZL	11,5
Malice	tereny rolnicze	R	262,5
Malice	tereny zabudowy zagrodowej	RM	23,8
Malice	tereny zieleni	RZ	8,8
Malice	tereny zabudowy usługowej	U	1,0

Malice	tereny wód powierzchniowych	WS	1,2
Obrazów	tereny rolnicze	R	273,3
Obrazów	tereny zabudowy zagrodowej	RM	39,3
Obrazów	tereny obsługi produkcji rolniczej	RU	0,6
Obrazów	tereny zieleni	RZ	14,1
Obrazów	tereny zabudowy usługowej	U	7,3
Obrazów	tereny usług kultu religijnego	UK	0,3
Obrazów	tereny wód powierzchniowych	WS	1,6
Obrazów	tereny cmentarzy	ZC	1,8
Obrazów	tereny zieleni parkowej	ZP	4,3
Piekary	tereny rolnicze	R	300,3
Piekary	tereny zabudowy zagrodowej	RM	26,7
Piekary	tereny zieleni	RZ	15,1
Piekary	tereny zabudowy usługowej	U	0,3
Piekary	tereny wód powierzchniowych	WS	1,1
Różki	tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z dopuszczeniem zabudowy jednorodzinnej	MW/MN	1,5
Różki	tereny rolnicze	R	357,8
Różki	tereny zabudowy zagrodowej	RM	22,6
Różki	tereny obsługi produkcji rolniczej	RU	0,7
Różki	tereny zieleni	RZ	7,2
Różki	tereny zabudowy usługowej	U	2,6
Różki	tereny wód powierzchniowych	WS	1,7
Różki	tereny cmentarzy	ZC	0,4
Różki	tereny lasów	ZL	24,4
Różki	tereny zieleni parkowej	ZP	2,4
Sucharzów	tereny rolnicze	R	91,2
Sucharzów	tereny zabudowy zagrodowej	RM	4,9
Świątniki	tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z dopuszczeniem zabudowy jednorodzinnej	MW/MN	0,4
Świątniki	tereny rolnicze	R	287,2
Świątniki	tereny zabudowy zagrodowej	RM	33,9
Świątniki	tereny zieleni	RZ	17,1
Świątniki	tereny zabudowy usługowej	U	5,5
Świątniki	tereny usług kultu religijnego	UK	0,9
Świątniki	tereny wód powierzchniowych	WS	1,7
Świątniki	tereny cmentarzy	ZC	0,4
Święcica	tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	MW	0,9
Święcica	tereny rolnicze	R	300,7
Święcica	tereny zabudowy zagrodowej	RM	38,4
Święcica	tereny zieleni	RZ	26,4
Święcica	tereny zabudowy usługowej	U	9,0
Święcica	tereny wód powierzchniowych	WS	2,0
Święcica	tereny zieleni parkowej	ZP	1,6
Węgrce Panieńskie	tereny rolnicze	R	273,8
Węgrce Panieńskie	tereny zabudowy zagrodowej	RM	38,0

Węgrce Panieńskie	tereny zieleni	RZ	26,0
Węgrce Panieńskie	tereny zabudowy usługowej	U	0,4
Węgrce Panieńskie	tereny usług kultu religijnego	UK	0,3
Węgrce Panieńskie	tereny wód powierzchniowych	WS	1,9
Węgrce Panieńskie	tereny zieleni parkowej	ZP	1,0
Wierzbiny	tereny rolnicze	R	92,8
Wierzbiny	tereny zabudowy zagrodowej	RM	8,5
Wierzbiny	tereny zieleni	RZ	5,7
Wierzbiny	tereny usług kultu religijnego	UK	0,1
Wierzbiny	tereny wód powierzchniowych	WS	0,8
Wierzbiny	tereny lasów	ZL	34,7
Zdanów	tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z dopuszczeniem zabudowy jednorodzinnej	MW/MN	3,9
Zdanów	tereny rolnicze	R	306,3
Zdanów	tereny zabudowy zagrodowej	RM	25,8
Zdanów	tereny obsługi produkcji rolniczej	RU	2,6
Zdanów	tereny zieleni	RZ	27,3
Zdanów	tereny zabudowy usługowej	U	1,4
Zdanów	tereny wód powierzchniowych	WS	4,1
Zdanów	tereny lasów	ZL	59,7
Zdanów	tereny zieleni parkowej	ZP	3,1
Żurawica	tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej z dopuszczeniem zabudowy jednorodzinnej	MW/MN	1,2
Żurawica	tereny rolnicze	R	246,7
Żurawica	tereny zabudowy zagrodowej	RM	38,3
Żurawica	tereny elektrowni wiatrowych	EW	0,2
Żurawica	tereny zieleni	RZ	12,0
Żurawica	tereny zabudowy usługowej	U	5,8
Żurawica	tereny wód powierzchniowych	WS	1,8
Żurawica	tereny lasów	ZL	1,1
Żurawica	tereny zieleni parkowej	ZP	6,2

10.3. Sytuacja planistyczna

Dla gminy Obrazów opracowywana jest zmiana Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Obrazów W Graniach Sołectw Gminy, który został uchwalony uchwałą nr XLVIII/273/06 z dnia 13 czerwca 2006 roku.

11. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy

Jednym z najlepszych sposobów określenia potrzeb i możliwości rozwoju gminy jest wykonanie analizy SWOT. Opracowanie to pozwala na określenie słabych oraz mocnych stron gminy, a także szans i zagrożeń, jakie wynikają z jej otoczenia.

Tabela 20. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
➤ Niski stopień zanieczyszczenia środowiska naturalnego ➤ Klimat sprzyjający uprawom ➤ Dobra jakość gleb ➤ Rozwinięte sadownictwo i ogrodnictwo, stanowiące podstawę dalszego rozwoju gminy ➤ Wysoka kultura rolna ➤ Tradycje dobrego gospodarowania ➤ Rozwój nowoczesnych technologii w sadownictwie ➤ Współpraca między rolnikami, działalność grup producenckich w Bilczy i Węgrcach ➤ Zmiana pokoleniowa wśród właścicieli gospodarstw rolnych ➤ Wzrost liczby przedsiębiorstw sektora prywatnego ➤ Brak znacznych zróżnicowań w poziomie życia w poszczególnych sołectwach ➤ Dziedzictwo kulturowe ➤ Dobra łączność telekomunikacyjna ➤ Duża dostępność do sieci gazowej ➤ Duża aktywność społeczna ➤ Zorganizowana pomoc dla osób niepełnosprawnych umysłowo ➤ Dostateczna sieć szkół podstawowych i gimnazjów, zaspokajająca potrzeby miejscowej ludności	➤ Deficyt w zasoby wody ➤ Uboga szata roślinna – mała ilość terenów leśnych ➤ Brak korytarzy ekologicznych ➤ Rozdrobnienie gospodarstw rolnych ➤ Brak marketingu produktów rolnych ➤ Brak form współpracy między producentami ➤ Brak skutecznej organizacji rynku rolnego ➤ Ograniczone możliwości inwestycyjne budżetu gminy ➤ Niski stopień rozwoju usług ukierunkowany głównie na zaspokojenie własnych potrzeb ➤ Niska aktywność gospodarcza mieszkańców ➤ Duża stopa bezrobocia ➤ Słaba mobilność zawodowa ➤ Ujemny przyrost naturalny ➤ Systematyczny spadek liczby mieszkańców ➤ Niski współczynnik dzietności ➤ Niski poziom wykształcenia mieszkańców ➤ Brak perspektyw zawodowych dla młodzieży ➤ Migracja młodzieży związana z kształceniem lub poszukiwaniem pracy ➤ Zła jakość dróg powiatowych i gminnych ➤ Słabo rozwinięta infrastruktura drogowa ➤ Słabo rozwinięta sieć kanalizacji

	➤ Brak oczyszczalni ścieków ➤ Brak korzystnych warunków przyrodniczych do rozwoju turystyki ➤ Brak rozwoju bazy turystycznej ➤ Słaba promocja gminy ➤ Brak zorganizowanych form działalności kulturalnej ➤ Marginalizacja życia kulturalnego
Szanse	Zagrożenia
➤ Wzrost kwalifikacji producentów rolnych ➤ Rozwój systemów kształcenia oraz wymiany informacji ➤ Możliwość wsparcia finansowego ze środków unijnych dla rolnictwa. ➤ Rozwinięty potencjał eksportowy ➤ Bliskość rynków zbytu ➤ Działania zmierzające do organizacji w powiecie hurtowych rynków zbytu wraz z infrastrukturą ➤ Zmiany w prawodawstwie dotyczące powstawania grup producenckich ➤ Bliskość Sandomierza jako głównego ośrodka administracyjnego, edukacyjnego i usługowego ➤ Przynależność gminy do Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki ➤ Rozwój współpracy międzygminnej ➤ Rozwój polityki ochrony środowiska i gospodarki odpadami ➤ Obecność nowoczesnego Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Janczycach	➤ Możliwa stagnacja gospodarcza w Polsce ➤ Brak polityki w stosunku do rolnictwa ➤ Restrykcyjny system podatkowy ➤ Słaby postęp w zakresie rozbudowy przetwórstwa rolno – spożywczego ➤ Nadmierny import żywności ➤ Niska konkurencyjność polskiego rolnictwa ➤ Brak możliwości eksportu produktów rolnych ➤ Zmiany kulturowe powodowane transformacją ustrojową i gospodarczą ➤ Polityka rolna Unii Europejskiej ➤ Zatrzymana decentralizacja finansów publicznych ➤ Rosnące rozwarstwienie dochodów mieszkańców ➤ Postępujący proces przyjmowania przez gminę funkcji sypialni Sandomierza ➤ Konieczność sprowadzania wody z gmin sąsiednich ➤ Brak linii kolejowych

➤ Lepsza dostępność komunikacyjna związana z przebiegiem dróg krajowych nr 77 i nr 79 ➤ Dobre połączenie komunikacyjne z Sandomierzem ➤ Turystyczny Szlak Jabłkowy przebiegający przez część gminy	➤ Związane z rozwojem dróg krajowych zanieczyszczenie środowiska, zwiększenie ruchu i hałasu
--	--

12. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony

Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przez ładu przestrzenny należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Zasady, jakim powinien odpowiadać ładu przestrzenny w gminie, określają plany miejscowe tworzone dla poszczególnych obszarów w zależności od potrzeb społecznych czy ekonomicznych. Gmina Obrazów posiada miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w granicach sołectw gminy, który ma za zadanie kształtować strukturę przestrzenną w obrębie całej jednostki. W miejscowym planie uwzględniono ekspozycję najbardziej wartościowych elementów krajobrazu przyrodniczego i kulturowego oraz wyeliminowano elementy dysharmonizujące strukturę zagospodarowania. Ważnym aspektem jest również przeprowadzenie rewitalizacji obszarów zdegradowanych, charakteryzujących się niską atrakcyjnością funkcjonalną, architektoniczną i krajobrazową.

W gminie Obrazów dominuje zabudowa jednorodzinna zagrodowa, skupiona wokół cieków wodnych oraz dróg. Charakteryzuje się ona dużym rozproszeniem, szczególnie na terenach zagospodarowanych w sposób rolniczy. Dopiero przy głównym ciągu komunikacyjnym- drodze krajowej nr 77, przybiera ona formę zwartą o kształcie ulicówki. Należy zaznaczyć, że zabudowania gminne nie kształtują się wokół ściśle określonych zasad. Ich układ jest w głównej mierze przypadkowy, warunkowany czynnikami naturalnymi. Dominuje dowolność architektoniczna w zabudowie i lokalizacji. Na terenie gminy Obrazów widoczna jest duża dysproporcja pomiędzy zwodociągowaniem, a skanalizowaniem poszczególnych miejscowości. Wszystkie miejscowości gminy Obrazów są zwodociągowane w około 70%, natomiast siecią kanalizacyjną objęta jest jedynie miejscowość Chwałki.

Działania w zakresie kształtowania ładu przestrzennego terenów wiejskich gminy Obrazów powinny być skierowane na:

- uzupełnianie i intensyfikację zabudowy wiejskich jednostek osadniczych;
- kształtowanie nowej zabudowy z zachowaniem charakteru i stylu istniejącej zabudowy wsi;
- kreowanie lokalnych centrów wsi, służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców, zarówno tych podstawowych jak i kulturowych,
- rozbudowę infrastruktury technicznej i drogowej, w celu polepszenia bytu mieszkańców,
- lokalizację przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko na terenach przekształconych i zdegradowanych.

Duży wpływ na strukturę przestrzenną gminy ma jej położenie wokół miasta Sandomierz. Miasto bowiem generuje duży ruch budowlany na terenach przygranicznych z gminą, niekoniecznie zgodny z zasadami ładu przestrzennego. Dotyczy to w głównej mierze miejscowości Chwałki. Tam wyżej wymienione zasady powinny być ze szczególną dokładnością przestrzegane.

13. Uwarunkowania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Uwarunkowania dotyczące zagospodarowania terenu wynikające z realizacji ponadlokalnych celów publicznych na poziomie województwa i kraju określa między innymi **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego**, który zakłada:

- sukcesywną gazyfikację terenów wiejskich, które spełniają warunki wynikające z obowiązujących przepisów prawa energetycznego, w tym opłacalności ekonomicznej (odpowiednia liczba zadeklarowanych odbiorców gazu):
 - modernizacja gazociągu Sandomierz – Ostrowiec;
- sukcesywną realizację fragmentów dróg ekspresowych, na odcinkach dróg krajowych o wyczerpującej się przepustowości, polegającą na etapowej rozbudowie przekroju na dwujezdniowy lub budowie odcinków po nowym przebiegu:
 - droga ekspresowa S 74, która ma być realizowana jako droga główna ruchu przyspieszonego (GP) jedno lub dwujezdniowa z możliwością przebudowy na ekspresową – dwujezdniową.
- uzyskanie przez większość dróg krajowych parametrów klasy GP:

- o na drodze nr 79 - modernizacja na pełne parametry G z sukcesywną realizacją obwodnic m. Ożarów, Koprzywnicy, Łoniowa, Osieka, Połańca, Opatowca, co pozwoli na docelową przebudowę na parametry GP 1/2.

Spis tabel:

Tabela 1. Zbiorcze zestawienie studni wierconych na obszarze gminy Obrazów.....	10
Tabela 2. Rejestr pomników przyrody w gminie Obrazów.....	15
Tabela 3. Studium władania	21
Tabela 4. Wykaz stanowisk archeologicznych.....	25
Tabela 5. Sytuacja demograficzna gminy Obrazów na tle województwa świętokrzyskiego oraz powiatu sandomierskiego w 2009 r. oraz 2015 r.	33
Tabela 6. Ruch naturalny gminy Obrazów w latach 2000 - 2013	36
Tabela 7. Migracje w gminie Obrazów w latach 2004 – 2013	38
Tabela 8. Zestawienie ruchu naturalnego oraz ruchu migracyjnego w gminie Obrazów w latach 2005 - 2013.....	39
Tabela 9. Liczba małżeństw oraz współczynnik zawieranych małżeństw w gminie Obrazów w latach 2005 - 2013.....	40
Tabela 10. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w gminie Obrazów w latach 2005 - 2013	42
Tabela 11. Wykształcenie mieszkańców gminy Obrazów za rok 2002 r.	44
Tabela 12. Jednostki zarejestrowane w rejestrze REGON w województwie świętokrzyskim, powiecie sandomierskim oraz gminie Obrazów w 2009 i 2013 r.	46
Tabela 13. Przedsiębiorstwa zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji PKD na obszarze gminy Obrazów w 2009 oraz 2013 r.	48
Tabela 14. Liczba pracujących z podziałem na płeć na 1000 ludności w gminie Obrazów w latach 2008 - 2013.....	53
Tabela 15. Sytuacja mieszkaniowa na obszarze woj. świętokrzyskiego oraz gminy Obrazów w 2009 i 2013 r.....	53
Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe wg formy własności	54
Tabela 17. Drogi powiatowe w gminie Obrazów	63
Tabela 18. Drogi gminne w gminie Obrazów	63
Tabela 19. Zestawienie powierzchni terenów oznaczonych na rysunku studium	69
Tabela 20. Analiza SWOT	73

Spis rysunków:

Rysunek 1. Położenie gminy na tle województwa świętokrzyskiego i powiatu sandomierskiego	7
Rysunek 2. Liczba ludności w miejscowościach gminy Obrazów w roku 2015	34
Rysunek 3. Gęstość zaludnienia w gminie Obrazów w latach 2000 - 2013.....	35
Rysunek 4. Ludność gminy Obrazów według płci w latach 2000 - 2013	35
Rysunek 5. Urodzenia, zgony oraz przyrost naturalny przeliczony na 1000 mieszkańców gminy Obrazów w latach 2005 – 2013.....	37
Rysunek 6. Ruch migracyjny na obszarze gminy Obrazów	39
Rysunek 7. Przyrost naturalny, saldo migracji oraz przyrost rzeczywisty liczby mieszkańców w gminie Obrazów w latach 2005 – 2013	40
Rysunek 8. Struktura płci i wieku gminy Obrazów w 2014 r.	41
Rysunek 9. Ludność wg ekonomicznych grup wieku w gminie Obrazów w latach 2005 – 2013 (w %).....	42
Rysunek 10. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Obrazów w latach 2005 – 2013	43
Rysunek 11. Prognoza demograficzna dla gminy Obrazów.	46
Rysunek 12. Przedsiębiorstwa przypadające na 1000 mieszkańców w województwie świętokrzyskim, powiecie sandomierskim oraz gminie Obrazów w latach 2005 – 2013.....	47
Rysunek 13. Liczba bezrobotnych w gminie Obrazów w latach 2005 – 2013	50
Rysunek 14. Stopa bezrobocia w gminie Obrazów w latach 2008 – 2013	51
Rysunek 15. Liczba pracujących w głównym miejscu pracy w podziale na płeć w gminie Obrazów w latach 2008 – 2013	52